

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen samt till lagar om ändring av naturgasmarknadslagen och 6 § i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen, naturgasmarknadslagen och 6 § i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen ändras.

Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/1032 om ändring av förordningarna (EU) 2017/1938 och (EG) nr 715/2009 vad gäller gaslagring (gaslagringsförordningen) är Finland skyldigt att se till att de nationella marknadsaktörerna med sådana operatörer av underjordiska gaslagringsanläggningar eller andra marknadsaktörer som ligger i medlemsstater med underjordiska gaslagringsanläggningar har sådana avtal som ger rätt att senast den 1 november årligen använda en gaslagringsvolym som enligt huvudregeln motsvarar minst 15 procent av Finlands genomsnittliga årsförbrukning av gas under de fem senaste åren. I lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen föreslås det en tidsbegränsad skyldighet för marknadsaktörerna att tillse gaslagringsarrangemangen i enlighet med förordningsändringen. Tilläggsupplagringsskyldigheten ska enligt förslaget vara tidsbegränsad och tillämpas åren 2022–2025. Tilläggsupplagringsskyldigheten föreslås gälla sådana naturgasverk som avses i 10 § 1 och 2 punkten i lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen, inklusive aktörer som med stöd av 11 § är befriade från obligatorisk upplagring.

Dessutom föreslås det att definitionen av skyddade kunder enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1938 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010 (gasförsörjningsförordningen) utvidgas till att omfatta vissa företag och tjänster som är viktiga med avseende på försörjningsberedskapen. Det föreslås att ändringen tas in i naturgasmarknadslagen.

I gasförsörjningsförordningen åläggs medlemsstaterna att utse en nationell behörig myndighet som sköter de uppgifter som anges i förordningen. Det föreslås att Försörjningsberedskapscentralen, som de facto skött uppgifterna, i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen utses till den behöriga myndigheten i fråga.

Eftersom tilläggsupplagringsskyldigheten enligt gaslagringsförordningen tillämpas redan vintern 2022–2023 avses de föreslagna lagarna träda i kraft så snart som möjligt. Lagen om temporär ändring av lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen föreslås gälla till och med den 31 december 2025.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	3
2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll	4
3 Nuläge och bedömning av nuläget.....	6
3.1 Gasförbrukningen i Finland	6
3.2 Obligatorisk upplagring	7
3.3 Skyddade kunder.....	8
3.4 42 § i naturgasmarknadslagen.....	9
3.5 Försörjningsberedskapscentralen som behörig myndighet	9
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	10
4.1 De viktigaste förslagen.....	10
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	11
5 Alternativa handlingsvägar	15
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	15
5.2 Metoder som planeras eller som har genomförts av andra medlemsstater.....	17
6 Remissvar	18
7 Specialmotivering	19
7.1 Lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen.....	19
7.2 Naturgasmarknadslagen	23
7.3 Lag om tryggnad av försörjningsberedskapen	25
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	25
9 Ikraftträdande.....	25
10 Förhållande till andra propositioner.....	25
10.1 Samband med andra propositioner.....	25
10.2 Förhållande till budgetpropositionen	25
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	26
LAGFÖRSLAG	28
1. Lag om temporär ändring av lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen.....	28
2. Lag om ändring av naturgasmarknadslagen.....	29
3. Lag om ändring av 6 § i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen.....	30
BILAGA	32
PARALLELLTEXTER	32
1. Lag om temporär ändring av lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen.....	32
2. Lag om ändring av naturgasmarknadslagen.....	34
3. Lag om ändring av 6 § i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen.....	36

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Internationella spänningar har accentuerat behovet av att främja planer och åtgärder för att minska EU:s energiberoende av tredjeländer. Genom att påskynda den gröna omställningen kan man minska utsläppen, minska beroendet av importerade fossila bränslen och skydda sig mot prisökningar. Det rådande geopolitiska läget påkallar dock ytterligare åtgärder på kort sikt för att korrigera obalansen och försörjningstryggheten på energimarknaden.

Vid stor efterfrågan eller avbrott i försörjningen möjliggör upplagringen av gas ytterligare leveranskällor och främjar på så sätt försörjningstryggheten. I synnerhet under uppvärmningssäsongen minskar upplagringen behovet av att importera gas, och upplagrad gas täcker också 25–30 procent av gasförbrukningen i EU vintertid. Upplagringen jämnar dessutom ut gasens säsongsmässiga prisfluktuationer.

Som svar på den rådande krisen på energimarknaden fogades till förordningen (EU) 2017/1938 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och om upphävande av förordning nr 994/2010 i och med ändringen (EU) 2022/1032 (*gaslagringsförordningen*) som trädde i kraft den 1 juli 2022 en upplagringsskyldighet i fråga om gas. Det är fråga om en tillfällig, unionsomfattande åtgärd för att garantera gasens försörjningstrygghet. Enligt kommissionens förslag till förordning från den 23 mars 2022 (KOM(2022) 135 final) finns det ett uppenbart behov av tydligt samordnade och brådskande åtgärder med hänsyn till det helt nya geopolitiska läget och det betydande hot som eventuella avbrott i gasförsörjningen utgör för konsumenterna och EU:s ekonomi. Syftet med att stöda solidaritetsåtgärderna och att kravet på lagringen uppfylls är att säkerställa att riskerna i anslutning till försörjningstryggheten minimeras på regional nivå.

1.2 Beredning

Beredning av EU-rättssaken

Kommissionen gav den 23 mars 2022 ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1938 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten (KOM(2022) 135 final). Inom ramen för förordningsförslaget offentliggjorde kommissionen också ett meddelande om alternativ för kortsiktiga åtgärder för elpriser och förberedelser inför nästa vintersäsong för gas (COM(2022) 138 final). På grund av frågans akuta karaktär och det geopolitiska läget har kommissionen varken upprättat en konsekvensbedömning eller genomfört ett offentligt samråd om förslaget till förordning.

Statsrådet gav den 13 april 2022 en skrivelse U 31/2022 rd, där statsrådet i princip förhöll sig positivt till kommissionens förslag till förordning om upplagring av gas. Statsrådet ansåg dock att det är viktigt att Finlands betingelser som användare av naturgas beaktas i förordningen. I fråga om gasförbrukning är Finland i förhållande till övriga Europa en ö som ligger bortom ett hav. Finland kan inte avstå från sina befintliga beredskapsmekanismer, och ur finländskt perspektiv var kommissionens förslag därmed ett ytterligare krav utöver de nationella beredskapsåtgärderna. För Finland var det viktigt att förordningen också beaktar beredskapsupplagring av andra bränslen än gas (olja, kondenserad naturgas (LNG)). Därtill har Finland i brådskande

ordning blivit tvunget att investera i LNG-terminalkapacitet för att kunna uppfylla kravet på att sluta använda rörledningsgas från Ryssland.

Europeiska rådet diskuterade förordningsförslaget den 24–25 mars 2022. Energiarbetsgruppen behandlade förordningsförslaget under fyra möten och den 27 april 2022 diskuterade man vid Coreper I om REV1-textversionerna och den 11 maj 2022 REV2-textversionen, då rådet uppnådde en överenskommelse om mandatet. Rapportör i Europaparlamentet var *Cristian Buşoi* (EPP/RO). Den 16 maj 2022 inleddes de inofficiella trilogförhandlingarna mellan institutionerna och under den första förhandlingen kom man överens om en stor del av förordningstexten. Under den andra förhandlingen den 19 maj 2022 uppnåddes den slutgiltiga överenskommelsen.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/1032 om ändring av förordningarna (EU) 2017/1938 och (EG) nr 715/2009 vad gäller lagringen av gas¹ (nedan *gaslagringsförordningen*) trädde i kraft den 1 juli 2022. Ändringarna i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1938 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010 (nedan *förordningen om försörjningstryggheten för gas*) gäller till och med den 31 december 2025.

Beredning av regeringens proposition

Regeringens proposition har beretts som ett tjänsteuppdrag vid arbets- och näringsministeriets energiavdelning. En bakgrundsgrupp bestående av Energimyndigheten, Försörjningsberedskapscentralen, den systemansvariga överföringsnätinnehavaren Gasgrid Finland Oy och avdelningen för sysselsättning och fungerande marknader vid arbets- och näringsministeriet har stött arbetet med beredningen.

Den 16 juni 2022 ordnades dessutom ett hörande för intressentgrupper, såsom centrala representanter för gasanvändare och energiindustrin, om det nationella verkställandet av gaslagringsförordningen. Vid mötet fanns representanter för Energimyndigheten, Försörjningsberedskapscentralen, Gasgrid Finland Oy, Finlands gasförening rf, Kemiindustrin rf, Livsmedelsindustriförbundet rf och Skogsindustrin rf.

Utkastet till regeringens proposition var på remiss från den 2 till den 30 augusti 2022.

2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll

Förordningen om försörjningstryggheten för gas har tillämpats sedan den 1 november 2017. Ett betydande avbrott i gasförsörjningen har ansetts kunna allvarligt skada EU-områdets ekonomi och leda till allvarliga sociala följder, särskilt för utsatta kunder. Med EU:s förordning om försörjningstrygghet för gas har man strävat efter att säkerställa en oavbruten gasförsörjning i hela unionen, särskilt till skyddade kunder i händelse av svåra klimatförhållanden eller avbrott i gasförsörjningen. Dessa mål bör uppnås genom de mest kostnadseffektiva åtgärderna och på ett sådant sätt att gasmarknaderna inte snedvrids. Dessutom stärks solidariteten mellan medlemsstaterna i och med förordningen om försörjningstrygghet för gas, genom vilken man införde en solidaritetsmekanism som ett instrument för att lindra effekterna av svåra kriser inom unionen, där gasförsörjningen till de kunder som skyddas inom ramen för solidaritetsmekanismen i vissa stater är hotade.

¹ EGT L 173/17, den 30 juni 2022

Eftersom det när som helst kan uppstå avbrott i försörjningen av rörledningsgas föreskriver man i den nya gaslagringsförordningen om åtgärder som säkerställer fyllnadsnivån i unionens gasupplag. Genom gaslagringsförordningen reagerar man på det exceptionella läget på gasmarknaden 2022 och fyllda gasupplag ger en tryggare gasförsörjning redan vintern 2022–2023. Man är rädd att den ökade prisnivån för gasen kommer att avsevärt ändra marknadsaktörernas motivation att lagra gas. Samtidigt kan man inte i det aktuella geopolitiska läget utesluta nya avbrott i gasförsörjningen. Eftersom man i EU fortfarande är mycket beroende av importerad gas, kan avbrott i försörjningen utgöra en betydande olägenhet såväl för medborgarna som för unionens ekonomi.

Genom gaslagringsförordningen har man till förordningen om försörjningstrygghet för gas fogat en tidsbestämd skyldighet att upplagra gas mellan 2022–2025. Förslaget syftar främst till att säkerställa att ingen lagringskapacitet som är avgörande för försörjningstryggheten förblir outnyttjad och så att lagren delas solidariskt över hela unionen. I enlighet med artikel 6 a i gaslagringsförordningen ska medlemsstaterna säkerställa att underjordiska gaslager på deras territorium och som är direkt sammanlänkade med ett visst marknadsområde i den berörda medlemsstaten årligen före den 1 november fylls till minst 90 procent av deras kapacitet på medlemsstatsnivå (fyllnadsmål). År 2022 tillämpas ett lägre fyllnadsmål på 80 procent i och med att förordningen trädde i kraft mitt under fyllnadsperioden. Utöver den fastställs delmål för medlemsstaterna för maj, juli, september och februari nästa år (fyllnadskurva). För länder som har en mycket stor underjordisk lagringskapacitet kunde skyldigheten som presenterades tidigare förorsaka en oskälig börda. För att återspegla den situationen bör skyldigheten att fylla deras underjordiska gaslagringsanläggningar minska till 35 procent av deras genomsnittliga årliga gasförbrukning under de föregående fem åren, utan att det påverkar andra medlemsstaters skyldighet att delta i påfyllningen av de berördas underjordiska gaslagringsanläggningar. Medlemsstaterna kan dessutom på vissa villkor i upplagringskyldigheten räkna med upplag av kondenserad naturgas som upplagrats i behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas. Fyllnadsmålet tillämpas inte om kommissionen med stöd av artikel 12 i förordningen om försörjningstrygghet för gas har tillkännagett att det råder en kris på regional nivå eller på unionsnivå på begäran av en eller flera sådana medlemsstater som har utlyst ett nationellt krisläge.

Medlemsstater som inte har någon egen lagringskapacitet, såsom Finland, är skyldiga att vara med om att dela lagringsbördan. Enligt det första stycket i 6c.1 i gasupplagsförordningen är de i regel skyldiga att säkerställa att marknadsaktörerna ingår upplagringsarrangemang med sådana innehavare av underjordiska upplagringsanläggningar eller andra marknadsparter i medlemsstater som har underjordiska gasupplag. Dessa avtal ska föreskriva att det senast den 1 november finns till hands sådana lagringsvolymen som motsvarar minst 15 % av den genomsnittliga årliga gasförbrukningen under de föregående fem åren i den medlemsstat som saknar underjordiska lagringsanläggningar. Om den gränsöverskridande överföringskapaciteten eller andra tekniska begränsningar hindrar en medlemsstat som saknar underjordiska gaslagringsanläggningar från att fullt ut använda 15 procent av dessa lagringsvolymen ska dock den medlemsstaten endast lagra de volymen som är tekniskt möjliga. Om tekniska begränsningar inte medger att en medlemsstat efterlever den skyldighet som fastställs i första stycket och den medlemsstaten har infört en skyldighet att lagra andra bränslen för att ersätta gasen får den skyldighet som fastställs i första stycket undantagsvis fullgöras genom en motsvarande skyldighet att lagra andra bränslen än gas. De tekniska begränsningarna och åtgärdens likvärdighet ska visas av den berörda medlemsstaten.

Enligt artikel 6c.2 c i gaslagringsförordningen kan genom undantag från punkt 1 en medlemsstat som saknar underjordiska lagringsanläggningar ta fram en mekanism för bördefördelning med en eller flera medlemsstater med underjordiska gaslagringsanläggningar (mekanism för bördefördelning).

Artikel 6c.5 i gasupplagsförordningen föreskriver att när en medlemsstat som har underjordiska gaslagringsanläggningar belägna på sitt territorium och den aggregerade kapaciteten hos dessa anläggningar är större än den årliga gasförbrukningen i den medlemsstaten, ska medlemsstater som saknar underjordiska gaslagringsanläggningar som har tillträde till dessa anläggningar trots vad som anges i punkt 1 antingen a) senast den 1 november säkerställa att lagringsvolymerna motsvarar minst det genomsnittliga nyttjandet av upplagringskapaciteten under de föregående fem åren, som fastställs bland annat med beaktande av flödena under uttagssäsongen under de föregående fem åren från de medlemsstater där lagringsanläggningarna är belägna, eller b) visa att lagringskapacitet likvärdig med den volym som omfattas av skyldigheten som avses i underpunkt a har bokats. Om den medlemsstat som saknar underjordiska gaslagringsanläggningar kan visa att lagringskapacitet likvärdig med den volym som omfattas av skyldigheten enligt första stycket led a har bokats ska artikel 6c.1 tillämpas. Skyldigheten enligt denna punkt ska begränsas till 15 procent av den genomsnittliga årliga gasförbrukningen under de föregående fem åren i den berörda medlemsstaten.

Eftersom skyldigheten att lagra gas som har skapats genom gaslagringsförordningen svarar på det rådande, exceptionella förhållandena på gasmarknaden, har tillämpningen begränsats så att den upphör den 31 december 2025.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

3.1 Gasförbrukningen i Finland

Jämfört med många länder i Kontinentaleuropa är förbrukningen av naturgas relativt liten i Finland. Den genomsnittliga förbrukningen av naturgas (med undantag för förbrukningen utanför naturgasnätverket) per år i Finland har varit 25,8 TWh mellan 2017–2021. Detta utgör i genomsnitt ungefär 6,9 procent av den totala energiförbrukningen per år, med tanke på att förbrukningen koncentreras till vintermånaderna. Naturgasen har en särskilt utpräglad betydelse just under de kalla vintermånaderna, när man kan använda den för att jämna ut energiförbrukningstoppar. Längden på perioderna med sträng kyla och temperaturerna under vintern påverkar förbrukningen. Användningen av naturgas har sakta minskat mellan 2017–2021.

Förbrukningens struktur i Finland avviker också avsevärt från de flesta EU-medlemsstaterna. I Finland används naturgas främst inom industrin samt i produktionen av el och värme. År 2019 användes 84 procent av naturgasen som energikälla och 16 procent som råmaterial. Industrins andel av förbrukningen av naturgas var 46 procent och andelen för produktionen av el och värme var 45 procent. Småkundens andel av förbrukningen var endast cirka 2 procent av den totala gasförbrukningen. I Finland finns endast cirka 4 000 bostadshus som eldar med gas. De räknas till så kallade skyddade kunder, och Försörjningsberedskapscentralen har säkerställt gasförsörjningen till dem under alla omständigheter med hjälp av reservsystem. Industrin och kraftverken har förberett sig för minskningar och avbrott i gasförsörjningen med lager av ersättande bränslen, oftast olika slags oljeprodukter.

Eftersom Finland inte har egna gasreserver eller gaslager är man beroende av import för att använda gas. Gasen som förbrukats har i regel importerats från Ryssland och Estland efter att gasledningen Balticconnector togs i bruk i december 2019. Gasledningen gör det möjligt för finländska gasanvändare att ansluta sig till Lettlands stora underjordiska gaslager och LNG-terminalen i Litauen (Klaipėda). Den genomsnittliga importen av naturgas per år har 2017–2021 varit 25,8 TWh. Försörjningstryggheten i fråga om naturgas i Finland har varit bra, men situation har dock förändrats drastiskt till följd av det geopolitiska läget. Försörjningsberedskapscentralen har identifierat att ett allt mer långvarigt och fullständigt avbrott i gasleveranser från Ryssland utgör den mest utmanande situationen i Finland i förhållande till försörjningsnormen

som fastställs i förordningen om försörjningstrygghet för gas (Försörjningsberedskapscentralen: ”*Suunnitelmat maakaasun toimitusvarmuuden riskien ennaltaehkäisemisestä ja toimista toimitushäiriötilanteissa (hätäsuunnitelma) – Suomi*”, den 29 oktober 2019). Importen av rörledningsgas från Ryssland upphörde den 21 maj 2022.

Å andra sidan kan man anta att den rådande gasförsörjningskrisen och det osäkra geopolitiska läget påskyndar aktörers omställning till alternativa energikällor och behovet av att använda gas därför minskar i framtiden. Mellan den 1 januari och den 31 augusti 2022 minskade förbrukningen av naturgas till 8,8 TWh jämfört med samma period 2021 då förbrukningen var 17,8 TWh, det vill säga med cirka 50 procent. Prisutvecklingen som började redan 2021 låg delvis bakom detta. Även EU:s REPowerEU-plan² innehåller ett mål om att påskynda en minskad användning av fossila bränslen och en ökad användning av förnybar energi inom elproduktionen, industrin samt i byggnader och i trafiken. Dessutom kommer den ökande tillgången till kondenserad naturgas i Finland att leda till ett minskat behov av rörledningsgas.

3.2 Obligatorisk upplagring

I lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen (1070/1994) föreskrivs om skyldigheten att lagra importerade bränslen för att trygga försörjningsberedskapen (obligatorisk upplagring). Lagringsskyldigheten gäller stenkol, råolja och oljeprodukter samt naturgas. I 4 kap. i lagen finns bestämmelser om skyldigheten att lagra naturgas. Enligt 10 § i lagen är naturgasverk skyldiga att lagra naturgas. Med naturgasverk avses i denna lag en näringsidkare som 1) använder naturgas på ett driftställe som är anslutet till ett överföringsnät som avses i 3 § 2 punkten i naturgasmarknadslagen (587/2017), 2) via ett distributionsnät som avses i 3 § 3 punkten i naturgasmarknadslagen bedriver detaljförsäljning av naturgas direkt till de slutförbrukare som avses i 3 § 28 punkten i den lagen, 3) använder kondenserad naturgas för produktion av värme eller elenergi, 4) återförsäljer naturgas eller kondenserad naturgas för att användas som bränsle i motordrivna fordon som avses i 2 § 27 punkten i fordonslagen (82/2021) eller i farkoster som avses i 3 § 1 punkten i sjötrafiklagen (782/2019). Med obligatoriskt upplag avses det förnödenhetsupplag som den lagringsskyldige enligt denna lag skall hålla på egen bekostnad.

Enligt 11 § i lagen är lagringsskyldigheten för ett naturgasverk från och med den 1 juli varje år en fjärdedel av mängden energiinnehåll i den naturgas och kondenserade naturgas som under det föregående kalenderåret använts eller sålts genom detaljförsäljning eller återförsäljning och från mängden dras av den mängd energiinnehåll som motsvarar mängden energiinnehåll i den naturgas eller kondenserade naturgas som har exporterats, levererats till statens säkerhetsupplag, sålts till ett naturgasverk som är lagringsskyldigt enligt denna lag eller använts eller sålts för att användas för industriell produktion eller internationell sjöfart. Försörjningsberedskapscentralen fastställer årligen den totala lagringsmängd som lagringsskyldigheten omfattar. Gas-mängden som lagringsskyldigheten omfattar är cirka 2,2 TWh. Försörjningsberedskapscentralen kan på ansökan av ett naturgasverk fastställa att skyldigheten att lagra naturgas också kan fullgöras genom lagring av ett sådant ersättande bränsle som garanterar motsvarande försörjningsberedskap. Bränslen som ersätter naturgas är i första hand lätt och tung brännolja samt flytgas för gasspecifik användning.

Den obligatoriska upplagringen och statens säkerhetsupplagring ska hållas åtskilda. Enligt statsrådets beslut om målen med försörjningsberedskapen (1048/2018) håller Försörjningsberedskapscentralen, med tanke på eventuella störningar i tillgången på importerad energi och för

² Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: REPowerEU-planen, COM (2022) 230 final.

uppfyllandet av internationella avtalsförpliktelser, importerat bränsle i statens säkerhetsupplag så att landet till sitt förfogande har importerat bränsle i en mängd som motsvarar den genomsnittliga normalförbrukningen av importerat bränsle under fem månader.

Försörjningsberedskapscentralen har i uppgift att sköta om verkställandet av lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen och årligen fastställa lagringsmängderna, samt utöva tillsyn över de obligatoriska upplagen och deras användning.

Skyldigheten att lagra gas i underjordiska gaslager utanför Finland som avses i den nya artikel 6c i förordningen om försörjningstrygghet för gas som föreskrivits genom gaslagringsförordningen, förutsätter att man kompletterar regleringen av den obligatoriska upplagringen av gas för den tid som gaslagringsförordningen gäller.

3.3 Skyddade kunder

Med skyddade kunder avses i artikel 2.5 i förordningen om försörjningstrygghet för gas en hushållskund som är ansluten till ett distributionsnät för gas. Dessutom kan medlemsstaten besluta att i definitionen ta med en eller flera av följande kategorier, under förutsättning att företag eller tjänster som avses i leden a och b inte tillsammans motsvarar mer än 20 procent av den totala årliga slutliga gasförbrukningen i den medlemsstaten:

- a) ett litet eller medelstort företag, förutsatt att det är anslutet till ett distributionsnät för gas,
- b) en grundläggande samhällstjänst, förutsatt att den är ansluten till ett distributions- eller överföringsnät för gas,
- c) en fjärrvärmeanläggning i den utsträckning den tillhandahåller värme till hushållskunder, små eller medelstora företag eller grundläggande samhällstjänster, förutsatt att denna anläggning inte kan övergå till andra bränslen än gas.

Med grundläggande samhällstjänst avses i artikel 2.4 i förordningen om försörjningstrygghet för gas en tjänst som är knuten till hälso- och sjukvård, grundläggande social omsorg, räddning, säkerhet, utbildning eller den offentliga sektorn. Finland har inte tagit i bruk det spelrum som förordningen om försörjningstrygghet för gas ger, och därför har definitionen av skyddade kunder inbegripit de hushållskunder som är anslutna till ett distributionsnät för gas.

Enligt artikel 6 (försörjningsnormer) i förordningen om försörjningstrygghet för gas ska den behöriga myndigheten kräva att naturgasföretag, som den identifierar, vidtar åtgärder för att säkerställa gasförsörjning till medlemsstatens skyddade kunder i vart och ett av följande fall:

- a) vid extrema temperaturer under en sjudagarsperiod som statistiskt sett inträffar en gång vart tjugonde år,
- b) under en period på 30 dagar med exceptionellt hög efterfrågan på gas som statistiskt sett inträffar en gång vart tjugonde år och
- c) under 30 dagar i händelse av ett avbrott i den största enskilda gasinfrastrukturen under genomsnittliga vinterförhållanden.

Medlemsstaterna får fullgöra skyldigheten i fråga genom att tillämpa energieffektivitetsåtgärder eller genom att ersätta gas med en annan energikälla, bland annat förnybara energikällor, i den

mån samma skyddsnivå uppnås. I Finland är det i första hand det naturgasbolag, som säljer naturgas till hushållskunder som är anslutna till ett distributionsnät för gas, som säkerställer att försörjningsnormen genomförs. Vid behov styrs andra än skyddade kunders förbrukning med hjälp av marknadsbaserade åtgärder och på så sätt säkerställer man att gasen räcker till de skyddade kunderna. I ett läge där det är ett avbrott i leveransen av naturgas till överföringssystemet ska de andra kunderna minska sin gasförbrukning eller, i extrema fall, avsluta den helt och hållet och övergå till ersättande energikällor.

Gaslagringsförordningen medförde inga ändringar i försörjningstryggheten för gas för skyddade kunder.

Ministerarbetsgruppen för beredskap som tillsattes av statsminister Sanna Marins regering gav våren 2022 arbets- och näringsministeriet och Försörjningsberedskapscentralen i uppdrag att utreda om tillgången till naturgas i Finland är tillräcklig efter att leveransen av den ryska rörledningsgasen eventuellt upphör. Av utredningarna framgick det att det i Finland finns en grupp sådana enheter inom hälso- socialvårdstjänsterna som möjligen kommer att bli utan gas för sin verksamhet, om inte särskilda åtgärder vidtas, när leveransen av den ryska rörledningsgasen upphör. Dessa enheters totala gasförbrukning årligen är cirka 300 GWh. Det framgick även att företag inom livsmedelsproduktionen i stor omfattning löper samma risk. Även dessa företags årliga förbrukning har uppskattats till 300 GWh. På basis av utredningarna finns det skäl att bedöma en utvidgning av begreppet skyddade kunder som avses i förordningen om försörjningstrygghet för gas inom ramen för det nationella spelrummet.

3.4 42 § i naturgasmarknadslagen

I 42 § i naturgasmarknadslagen föreskrivs om leveransskyldigheten för partiförsäljare. Partiförsäljare som har betydande marknadsinflytande i distributionsnätet ska enligt bestämmelsen i fråga på jämlika villkor leverera naturgas som de anskaffat till Finland via en sammanlänkning med naturgasnätet i Ryssland till detaljförsäljare för leverans via distributionsnäten. I paragrafen föreskrivs dessutom om partiförsäljarnas skyldighet att upprätthålla offentliga försäljningsvillkor och försäljningspriser för naturgas samt grunder för hur de bestäms samt förbjuds oskäliga villkor eller villkor som begränsar konkurrensen inom naturgashandeln. Energimyndigheten kan bestämma att partiförsäljare ska leverera naturgas som avses i denna paragraf till detaljförsäljare för leverans till distributionsnäten. Syftet med paragrafen har varit att förbjuda att dominerande marknadsställningar missbrukas.

Efter att leveransen av den ryska rörledningsgasen till Finland upphörde den 21 maj 2022 och på grund av de påföljande ändringarna i anskaffningskällorna för gas på naturgasmarknaden i Finland och i marknadsandelarna för partiförsäljare av naturgas kan paragrafen anses ha blivit onödig.

3.5 Försörjningsberedskapscentralen som behörig myndighet

I förordningen om försörjningstrygghet för gas avses med behörig myndighet en nationell statlig myndighet eller nationell energitillsynsmyndighet som har utsetts av en medlemsstat i enlighet med artikel 3 i förordningen för att säkerställa genomförandet av de åtgärder som föreskrivs i denna förordning. I Finland har uppgiften de facto skötts av Försörjningsberedskapscentralen.

Om Försörjningsberedskapscentralens uppgifter föreskrivs i 6 § i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen och till Försörjningsberedskapscentralens uppgifter hör att sköta den obligatoriska upplagringen och skyddsupplagringen på det sätt som föreskrivs i 1 mom. 4 punkt.

Således har Försörjningsberedskapscentralens behörighet i fråga om den obligatoriska upplagringen fastställts i lag. I förordningen om försörjningstrygghet för gas fastställs dock även andra uppgifter för den nationella behöriga myndigheten och till dessa hör utövning av offentlig makt, såsom att utlysa krisläge på det sätt som föreskrivs i artikel 11 och vidta de åtgärder som anges i krisplanen, eller att kräva åtgärder av de naturgasföretag som myndigheten fastställt för att säkerställa tillgången till gas för de skyddade kunderna. Den behöriga myndighetens ställning när det handlar om de uppgifter som avses i förordningen om försörjningstrygghet för gas har för tillfället inte föreskrivits om tillräckligt tydligt i den nationella lagen.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Införande av tilläggsupplagringskyldigheten för viss tid i lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen

Eftersom det inte finns underjordiska gaslager i Finland, är Finland enligt huvudbestämmelsen i den nya artikel 6c.1 i förordningen om försörjningstrygghet för gas som föreskrivits genom gaslagringsförordningen skyldigt att säkerställa att de nationella marknadsaktörerna har arrangemang med sådana operatörer för lagringssystem eller marknadsaktörer som befinner sig i en medlemsstat som har underjordiska lagringsanläggningar, och med vilka man senast den 1 november säkerställer lagervolymer som motsvarar minst 15 procent av den genomsnittliga årliga gasförbrukningen under de fem senaste åren i Finland, med undantag av de underjordiska lagren. Om den gränsöverskridande överföringskapaciteten eller andra tekniska begränsningar hindrar en medlemsstat som saknar underjordiska gaslagringsanläggningar från att fullt ut använda 15 procent av dessa lagringsvolymer ska dock den medlemsstaten endast lagra de volymer som är tekniskt möjliga.

Det finns två undantag från lagringsskyldigheten som föreskrivs i gaslagringsförordningen och de föreslås vara till nytta i tillämpliga delar (se 7.1 nedan). Om tekniska begränsningar inte medger att en medlemsstat efterlever den skyldighet som fastställs i första stycket och den medlemsstaten har infört en skyldighet att lagra andra bränslen för att ersätta gasen får den skyldighet som fastställs i första stycket undantagsvis fullgöras genom en motsvarande skyldighet att lagra andra bränslen än gas. Alternativt kan man räkna ut mängden för skyldigheten utifrån nyttjandet av lagringskapaciteten under de föregående fem åren, vilka Finland har tillträde till och som finns i en medlemsstat där den aggregerade kapaciteten hos dessa anläggningar är större än den årliga gasförbrukningen i den medlemsstaten.

Det föreslås att tilläggsupplagringskyldigheten tillfälligt fogas till lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen. I enlighet med gaslagringsförordningen gäller tilläggsupplagringskyldigheten en viss tid och tillämpas mellan 2022–2025. Det föreslås att tilläggsupplagringskyldigheten riktar sig till de naturgasverk som avses i 10 § 1 och 2 punkten i lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen, inklusive de aktörer som befriats från den obligatoriska upplagringen med stöd av 11 §. Tilläggsupplagringskyldigheten ska således också omfatta naturgas som används för produktion och som i övrigt med stöd av 11 § 2 mom. dras av från naturgasverkenas lagringsskyldighet. I och med lagändringen föreslås ingen utvidgning av den obligatoriska upplagringen som avses i 4 kap. i lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen, utan man strävar efter att trygga tillgången till gas för hela gasmarknadens del i det exceptionella läget på marknaden. Därmed anses det vara motiverat att tilläggsupplagringskyldigheten omfattar alla naturgasverk som avses i 10 § 1 och 2 punkten i lagen om obli-

gatorisk upplagring av importerade bränslen. Eftersom industrins andel av den totala gasförbrukningen under de senaste åren har varit nästan 50 procent, skulle en avgränsning av tilläggsupplagringsskyldigheten enbart till de marknadsaktörer som nuförtiden svarar för den obligatoriska upplagringen kunna bli en oskälig extra börda för aktörerna i fråga.

Utvidgning av definitionen av skyddade kunder

Man föreslår att flexibiliteten i definitionen av skyddade kunder som avses i förordningen om försörjningstrygghet för gas utnyttjas, så att definitionen utvidgas till att omfatta de aktörer inom livsmedelsindustrin som deltar i livsmedelsförsörjningen och som ingår i artikel 2.5a i förordningen om försörjningstrygghet för gas i den utsträckning som de inte kan ersätta gas med andra bränslen, samt de samhällsrelaterade viktiga tjänster som avses i underpunkt b. Det föreslås att definitionen fogas till i naturgasmarknadslagen.

För att man i verkligheten ska kunna trygga gasleveranserna till skyddade kunder måste definitionen fortfarande vara så snäv som möjligt, och till definitionen fogas enbart de aktörer som är kritiska med tanke på samhällets funktion och försörjningsberedskapen och som samtidigt uppfyller de förutsättningar för definitionen av en skyddad kund som fastställts i förordningen om försörjningstrygghet för gas.

Upphävande av 42 § i naturgasmarknadslagen

Det föreslås att bestämmelsen i 42 § i naturgasmarknadslagen om leveransskyldighet för partiförsäljare av naturgas upphävs som onödig efter att Rysslands exportmonopol på att leverera rörlighetsgas till Finland avbröts i maj 2022. Som en följd av detta kommer gasens anskaffningskällor och konkurrensläget på partimarknaden i Finland att ändras avsevärt i den omfattning att det i det nya läget inte längre anses finnas behov för bestämmelsen.

Utnämning av Försörjningsberedskapscentralen till behörig myndighet

Det föreslås att Försörjningsberedskapscentralen utses till behörig myndighet enligt förordningen om försörjningstrygghet för gas i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen. Utnämningen på lagnivå ger klarhet i det aktuella läget, ökar transparensen i förvaltningen samt tryggar Försörjningsberedskapscentralens ställning som behörig myndighet till exempel i problemsituationer rörande beslut som centralen fattar.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Konsekvenser för försörjningstryggheten för gas och försörjningsberedskapen

Genom tilläggsupplagringsskyldigheten strävar man efter att trygga gasens tillräcklighet i situationer med stor efterfrågan eller avbrott i försörjningen, och på så sätt har propositionen en inverkan på tryggnaden av ekonomin och samhällets funktion. Likaså strävar man efter att minska risken för behovet av att vidta åtgärder som överskrider de marknadsmässiga åtgärderna, till exempel att man blir tvungen att begränsa leveransen av gas till vissa användargrupper..

Utvidgningen av definitionen av skyddade kunder förbättrar också samhällets försörjningsberedskap och funktion genom att trygga verksamhetsmiljöerna för de tjänster och företag som är kritiska för försörjningsberedskapen. I Finland finns aktörer inom social- och hälsovården, såsom sjukhus, som är beroende av tillgången till gas för sin verksamhet. Utöver det har man konstaterat att det finns aktörer som producerar stödtjänster till sjukhusen som är beroende av

tillgången till gas. Man måste även fästa uppmärksamhet vid att trygga energiförsörjningen inom livsmedelsindustrin för att undvika att det uppstår en försörjningsberedskapskris.

Definitionen av skyddade kunder är av betydelse vid tillkännagivandet av en kris enligt artikel 11 i förordningen om försörjningstrygghet för gas. I 11.1c i förordningen föreskrivs om den högsta nivån av de tre nivåerna i krisnivåklassificeringen, krisnivån. En del av att uppfylla förutsättningarna för den är att man inte enbart genom marknadsbaserade åtgärder kan trygga gasförsörjningen för de skyddade kunderna i synnerhet. Räckvidden för definitionen av skyddade kunder kan således påverka förutsättningarna för att utlysa ett krisläge och därmed också tidpunkten för när man kan vidta de åtgärder som överskrider de marknadsbaserade åtgärderna för att trygga gasförsörjningen till skyddade kunder.

Definitionen av skyddade kunder påverkar dessutom indirekt definitionen av kunder som skyddas med stöd av solidaritetsmekanismen som avses i artikel 2.6 i förordningen om försörjningstrygghet för gas när det handlar om viktiga samhälleliga tjänster, och påverkar således också funktionen av solidaritetsmekanismen enligt artikel 13 i förordningen om försörjningstrygghet för gas. Med anledning av förändringen kan Finland med stöd av solidaritetsmekanismen be om att få gasleveranser från Estland, inte bara för hushållskunder, utan dessutom för gasförbrukningen för andra grundläggande samhällstjänster än utbildningstjänster och offentliga sektorns tjänster. På motsvarande sätt ska dessa tjänsters gasförbrukning skyddas från ett eventuellt avbrott när Estland med stöd av solidaritetsmekanismen ber om gasleveranser från Finland.

Ekonomiska konsekvenser

När läget på gasmarknaden är normalt fylls gaslagren under våren, sommaren och höstsäsongen. Marknadspriset för gas är då lägre än under vintern, när förbrukningen är på sin topp. På motsvarande sätt använder man gas från gaslagren under vintern när förbrukningen är på sin topp och marknadspriset för gas är som högst. Att lagra gas inför vintersäsongerna jämnar i regel ut marknadspriserna för gas och minskar anskaffningskostnaderna för gas. När läget på gasmarknaden är normalt minskar lagringen av gas kostnaderna för företagen inom gasbranschen och gasanvändarna. Övergången på Finlands gasmarknad från anskaffning av rörledningsgas till LNG-baserad gasanskaffning kommer också att öka användningen av gaslagren på marknadsmässiga grunder. På grundval av detta antar man att den lagringsskyldighet som gäller Finland sannolikt kommer att uppfyllas på marknadsmässiga villkor. Detta håller redan på att ske för lagringsskyldigheten för vintern 2022–2023, även om den föreslagna tilläggsupplagringsskyldigheten inte ännu ens har trätt i kraft.

I det aktuella läget med avbrott på gasmarknaden kan tilläggsupplagringsskyldigheten ändå innebära att en prISRISK blir verklighet för marknadsaktörer med lagringsskyldighet. Eftersom utbudet på gas i det aktuella läget på marknaden är begränsat och priserna är höga, kan marknadsaktörerna bli tvungna att till ett högre pris skaffa gas som kan lagras än till priset för gasen under den tidpunkt när gasen används eller som gasleverantören senare får försäljningsinkomster för. Tilläggsupplagringsskyldigheten kan leda till särskilda kostnadsrisker för sådana lagringsskyldiga som har minskat sin gasförbrukning kraftigt, men som med anledning av lagringsskyldigheten är tvungna att lagra förhållandevis mer gas än vad i deras minskade gasförbrukning förutsätter.

Gasförbrukningen i Finland har i genomsnitt varit 25,78 TWh för åren 2017–2021. 15 procent av detta motsvarar cirka 3,67 TWh. Eftersom fluktuationerna i priset på gas är stora i det rådande marknadsläget är det utmanande att göra en exakt kostnadskalkyl över de ekonomiska konsekvenserna av tilläggsupplagringsskyldigheten. Under tiden mellan januari och juli 2022 var

marknadspriset som lägst ungefär 70 euro/MWh och som högst cirka 225 euro/MWh. Räknat enligt priset för mitten av juli 2022 (cirka 175 euro/MWh) är värdet av gas, enbart då den lagras som gas, för en mängd som motsvarar 15 procent av den årliga gasförbrukningen cirka 642 miljoner euro. Gaslagringsförordningen innehåller ett undantag enligt vilket skyldigheten kan uppfyllas genom den redan befintliga skyldigheten att lagra andra bränslen för att ersätta gasen (se 7.1 nedan). Således har värdet av den mängd gas som avses med det obligatoriska upplaget som överskrider lagringsskyldigheten (1,47 TWh) enligt priset i mitten av juli 2022 varit 257 miljoner euro. Alternativt kan man räkna ut lagringsmängden utifrån den mängd gas som finländska aktörer har lagrat i Inčukalns i Lettland under de fem föregående åren, varvid lagringsskyldigheten utgående från 2017–2021 är 0,96 TWh och värdet av den lagrade gasen är cirka 168 miljoner euro.

Dessutom ska man beakta gaslagrets tariffer för tjänster, vilka i Inčukalns i Lettland är ungefär 1 euro/MWh under säsongen 2022–2023. Lagringskostnaderna för att uppfylla tilläggsupplagringsskyldigheten är således ungefär 1–1,5 miljoner euro.

Tilläggsupplagringsskyldigheten gäller cirka 50 aktörer. Kostnaderna fördelas mellan de lagringsskyldiga marknadsaktörerna i förhållande till deras gasförbrukningsandelar. I detta avseende bör det påpekas att en enskild aktör kan ha flera driftställen i ett överföringsnät. Både de ovan nämnda kostnadskalkylerna och prisnivån som riktar sig mot intäkterna som fås senare från den lagrade gasen är förknippade med stor osäkerhet av det rådande läget på marknaden. Dessutom försvåras uppskattningen av den ekonomiska belastningen på företagen av de alternativa sätten att räkna ut lagringsskyldigheten och av möjligheten att genomföra lagringen med alternativa bränslen. För aktörer som med stöd av 11 § i lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen har befriats från den obligatoriska upplagringen, kan det utöver kostnaderna för att anskaffa den gas som ska lagras även uppstå större kostnader för grundandet av lagerarrangemangen än för andra aktörer. Å andra sidan leder propositionen även till att det är lättare för naturgasverken att ta i bruk obligatoriska upplag som består av alternativa bränslen under den tid som tilläggsupplagringsskyldigheten är i kraft. Således är det inte möjligt att göra en schablonmässig och företagspecifik bedömning av de ekonomiska konsekvenserna.

Eftersom man räknar ut den genomsnittliga gasförbrukningen per år på basis av förbrukningen under var och ett av de föregående fem åren, kommer den mängd som skyldigheten omfattar sannolikt att minska under de kommande åren när man tar i beaktande omställningen från användningen av gas som det rådande gasmarknadsläget orsakar. Dessutom måste man beakta att tilläggsupplagringsskyldigheten inte är permanent och kan leda till extra kostnader enbart under fyra vintrar (2022–2025).

Den EU-omfattande skyldigheten att lagra gas och således att köpa gas på marknaden när priserna är höga, kan dessutom leda till att priserna stiger tillfälligt. Å andra sidan bedöms propositionen ha en stabiliserande inverkan på marknads funktion när lagringen på längre sikt jämnar ut gasens säsongsmässiga prisfluktuationer. Höga gaspriser har negativa konsekvenser för såväl medborgarna som företagen, och multiplikatoreffekter på samhällsekonomin. Inverkan på utjämnandet av priserna kan anses vara av särskild betydelse när EU genom gaslagringsförordningen fastställer lagringsskyldigheter för hela unionen. I enlighet med det inledande stycket 7 i gaslagringsförordningen är en inre gasmarknad som fungerar smidigt den bästa garantin för försörjningstryggheten för gas i unionen och för att minska enskilda medlemsstaters utsatthet för de skadliga effekterna av avbrott i gasförsörjningen.

Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

En utvidgning av definitionen av skyddade kunder ökar för sin del volymen åtgärder som krävs för att trygga gasleveranserna. Hushållen, de viktigaste samhällstjänsterna samt livsmedelsindustrin förbrukade 2019 och 2020 cirka 900 GWh per år. År 2021 hade detta utgjort cirka 4 procent av den totala gasförbrukningen. Eftersom förbrukningsvolymerna är nästan jämnt fördelade mellan de tre grupperna i fråga, bedömer man att den föreslagna utvidgningen av definitionen av skyddade kunder nästan kommer att tredubbla den mängd gas som man behöver för tryggandet av de skyddade kundernas gasförsörjning jämfört med nuläget, där det endast är hushållskunderna som är skyddade. Enligt artikel 6.6 i förordningen om försörjningstrygghet för gas ska de behöriga myndigheterna säkerställa att förutsättningar skapas för försörjning till skyddade kunder utan att detta hindrar den inre energimarknadens funktion, och till ett pris som respekterar leveransernas marknadsvärde.

I och med naturgasverkens möjlighet att enklare än i nuläget använda sina gaslager med alternativa bränslen ökar däremot Försörjningsberedskapscentralens kostnader för statens säkerhetsupplagring, eftersom centralen blir tvungen att fylla statens säkerhetsupplag med en motsvarande mängd bränslen för att man ska kunna hålla fast vid målen i statsrådets beslut om målen med försörjningsberedskapen (1048/2018), att upprätthålla att landet till sitt förfogande har importerat bränsle i en mängd som motsvarar den genomsnittliga normalförbrukningen av importerat bränsle under fem månader. Det är svårt att göra en exakt bedömning av storleken på merkostnaderna eftersom man inte kan förutse en eventuell ökad användning av naturgasverkens obligatoriska upplag.

Försörjningsberedskapscentralen har bedömt att merkostnaden för att bereda sig på utvidgningen av skyddade kunder och kostnaderna från EU:s förordning om försörjningstrygghet kommer att kosta Försörjningsberedskapscentralen cirka 2,2 miljoner euro i året. Vad gäller de skyddade kunderna täcker bedömningen tryggandet av tillgång till gas under 30 dygn till social- och hälsovårdsbranschen samt aktörerna inom livsmedelsindustrin som avses i propositionen. Det uppskattas att Försörjningsberedskapscentralens uppgifter ökar, vilket i någon mån ökar arbetskraftskostnaderna. Den mest betydande delen av kostnaderna i bedömningen består trots allt av kostnaderna från att bereda sig på de skyddade kunderna. Den bedömda summan inbegriper inte ytterligare anskaffning av naturgas eller kondenserad naturgas.

Propositionen bedöms inte ha direkta konsekvenser för statsbudgeten.

Miljökonsekvenser

Eftersom förslaget till gaslagringsförordningen var politiskt sett känsligt och brådskande gjorde man ingen konsekvensbedömning på EU-nivå. Dessutom ska beaktas att saken gäller det nationella verkställandet av en tidsbunden EU-rättsligt bindande skyldighet, med vilken man strävar efter att trygga tillgången till gas för den befintliga användningen under de rådande exceptionella förhållandena. Propositionen har alltså inte som mål att öka eller att minska förbrukning av gas. För en bedömning av miljökonsekvenserna förutsätts utöver information om vad gaslagringsförordningen de facto har för konsekvenser för utvecklingen av gasförbrukningsvolymerna, även information om vilka alternativa energikällor gasanvändarna övergår till utan den tryggade tillgången till gas som följer av lagringsskyldigheten. I ljuset av den aktuella informationen är det inte möjligt att göra en sådan bedömning.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Upplagringsskyldighet

I den nya artikel 6c.2 i förordningen om försörjningstrygghet för gas föreskrivs om en alternativ mekanism för bördefördelning för lagringsarrangemang. Enligt den kan en medlemsstat som saknar underjordiska lagringsanläggningar ta fram en mekanism för bördefördelning med en eller flera medlemsstater med underjordiska gaslagringsanläggningar. Mekanismen för bördefördelning ska baseras på relevanta uppgifter från den senaste riskbedömningen enligt artikel 7 i förordningen om försörjningstrygghet för gas. Dessutom skulle medlemsstaterna i enlighet med artikel 6c.2 ha varit tvungna att anmäla mekanismen för bördefördelning till kommissionen senast den 1 september 2022, två månader sedan dagen då gaslagringsförordningen trädde i kraft. I fråga om Finland har man inte planerat att tillsammans med de andra medlemsstaterna införa en sådan mekanism för bördefördelning. Man har inte heller hört att de övriga medlemsstaterna har bestämt sig för en mekanism för bördefördelning som ett sätt att uppfylla lagringsskyldigheten.

Den nya artikel 6c.4 i förordningen om försörjningstrygghet för gas möjliggör att medlemsstater som saknar underjordiska gaslagringsanläggningar får vid behov ge marknadsaktörer eller systemansvariga för distributionssystem incitament eller ekonomisk kompensation för uteblivna intäkter eller för kostnader som uppstått för dem till följd av deras efterlevnad av sina lagringsskyldigheter. En förutsättning är att de uteblivna intäkterna eller dessa kostnader inte kan täckas av intäkter. Incitament eller ekonomiska kompensationer kan finansieras genom att ta ut en skatt, men denna skatt får inte vara tillämplig på gränsöverskridande sammanlänkningspunkter. Enligt kommissionens meddelande REPowerEU (COM (2022) 108 final) av den 8 mars 2022 kan medlemsstaternas stöd till gasleverantörer för att säkerställa påfyllning av lagringsanläggningar betraktas som ett stöd som avses i artikel 107.3 c i EUF-fördraget. Enligt bestämmelsen i fråga kan stöd för att främja utvecklingen av en viss ekonomisk verksamhet eller ett visst ekonomisk område anses vara förenligt med den inre marknaden endast om det inte ändrar förutsättningarna för handel på ett sätt som strider mot det gemensamma intresset. I enlighet med kommissionens meddelande kan stödet i praktiken till exempel vara en garanti i form av dubbelriktade differenskontrakt.

Det föreslås att Finlands lagringsarrangemang till så stor del som möjligt genomförs genom att man drar nytta av den flexibilitet som gaslagringsförordningen erbjuder eller genom att uppfylla skyldigheten genom den redan gällande obligatoriska upplagringen (se punkt 7.1 nedan). Till denna del bör man därför också ta i beaktande att den lagringsskyldige enligt 1 § i lagen om lagring av importerade bränslen att lagringsskyldige på egen bekostnad ska hålla ett sådant förnödenhetsupplag som avses med obligatoriskt upplag. Även i det inledande stycket 16 i gaslagringsförordningen konstateras att medlemsstaterna om möjligt i första hand ska vidta marknadsbaserade åtgärder för att uppnå fyllnadsmålen. Även om det inledande stycket i fråga rör medlemsstater med underjordiska gaslager och deras skyldighet att fylla dem, kan den i ljuset av en systematisk tolkning av förordningen anses vara tillämpligt även på de lagringsarrangemang som avses i artikel 6c. Införandet av lagringsskyldigheten på marknadsvillkor understöddes vid hörandet av intressentgrupper den 16 juni 2022. På grund av det som presenterats ovan innehåller propositionen inte de ekonomiska incitament som den föreslagna artikel 6c.4 möjliggör.

Skyddade kunder

Hushållskunder som är anslutna till ett distributionsnät för gas omfattas i enlighet med förordningen om försörjningstrygghet för gas av definitionen av skyddade kunder. En medlemsstat kan i överensstämmelse med artikel 2.5 i förordningen om försörjningstrygghet för gas besluta att i definitionen ta med en eller flera av de kategorier som nämns i punkten. Vid bedömningen av räckvidden av definitionen ska man beakta målet med att trygga företagens och tjänsternas verksamhetsförutsättningar, och å andra sidan de faktiska förutsättningarna för att vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa gasförsörjningen för de skyddade kunderna. En bredare definition förutsätter på motsvarande sätt också mer resurser för att genomföra försörjningsnormen som avses i artikel 6 i förordningen om försörjningstrygghet för gas. Utöver det har man ansett att en begränsad definition av skyddade kunder tryggar funktionen av de europeiska solidaritetsmekanismerna (se C-226/16 *ENI m.fl.*, generaladvokat *Mengozzis* förslag till avgörande, punkt 54).

I definitionen av skyddade kunder enligt artikel 2.5 i förordningen om försörjningstrygghet för gas kan inkluderas små och medelstora företag, om de är anslutna till ett distributionsnät för gas. På denna punkt är kategorin alltså av allmän natur och den är inte begränsad till företag inom en viss bransch eller i vissa samhälleliga uppgifter. Det bör dock anses att det i stället för en allmän definition av små och medelstora företag är mer motiverat att sträva efter att trygga tillgången till gas för små och medelstora företag inom livsmedelsindustrin, som är av central betydelse med tanke på försörjningsberedskapen och befolkningens matförsörjning. Dessutom anser man att ett inkluderande av allmän natur av små och medelstora företag i definitionen på nationell nivå kan försvåra genomförandet av försörjningsnormen för gas.

Artikel 2.5c i förordningen om försörjningstrygghet för gas gör det möjligt att man till definitionen av skyddade kunder även fogar fjärrvärmeanläggningar till den del de levererar värme till skyddade kunder. Det är dock svårt att uppskatta gasförbrukningen i de anläggningar som ingår i kategorin i fråga med tanke på den kommande utvecklingen, och därför anser man att ersättande bränslen fortfarande är ett lämpligare alternativ när det handlar om att säkerställa dessa anläggningars funktion.

Behörig myndighet

Enligt 6 § 2 mom. i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen kan bestämmelser om Försörjningsberedskapscentralens uppgifter, andra än dem som föreskrivs i 1 mom., och som är nödvändiga för tryggandet av försörjningsberedskapen regleras genom förordning av statsrådet. Eftersom det enligt förordningen om försörjningstrygghet för gas i den behöriga myndighetens uppgifter ingår betydande utövning av offentlig makt, anser man att det inte är tillräckligt med en myndighet utsedd med bestämmelser på lägre nivå än lag (se 7.3 nedan).

Ett alternativ till Försörjningsberedskapscentralen rörande utnämningen av den behöriga myndigheten är Energimyndigheten, som har utsetts till behörig myndighet för riskberedskapen inom elsektorn och som behörig myndighet på det sätt som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/941 om riskberedskap inom elsektorn och om upphävande av direktiv 2005/89/EG. Den behöriga myndighetens uppgifter enligt förordningen om försörjningstrygghet för gas lämpar sig dock bättre för Försörjningsberedskapscentralen, som också har andra uppgifter i anslutning till beredskap inom bränsleförsörjningen och säkerställande av tillgången på bränslen. Det är svårt att begränsa den behöriga myndighetens uppgifter som föreskrivs i förordningen om försörjningstrygghet för gas till andra myndigheter i förhållande till Försörjningsberedskapscentralens nuvarande uppgifter, som hänför sig till säkerställandet av

landets bränsleförsörjning. Även den erfarenhet av att säkerställa försörjningstryggheten för gas som Försörjningsberedskapscentralen har samlat på sig talar för att Försörjningsberedskapscentralen kommer att utses till behörig myndighet.

5.2 Metoder som planeras eller som har genomförts av andra medlemsstater

Upplagringsskyldighet

Skyldigheten som är en motsvarighet till den skyldighet som gäller Finland med stöd av den nya artikel 6c i förordningen om försörjningstrygghet för gas om att säkerställa lagringsarrangemang som motsvarar 15 procent av gasförbrukningen gäller medlemsstater som inte har egna underjordiska lager. Till dessa länder hör Estland, Litauen, Irland, Slovenien, Luxemburg, Grekland, Cypern och Malta. Artiklarna 6a–6d i gaslagringsförordningen tillämpas dock inte på Irland, Cypern eller Malta så länge de inte har anslutits direkt till något distributionsnät för gas i någon annan medlemsstat. Eftersom förordningen, enligt vilken skyldigheten regleras, trädde i kraft den 1 juli 2022, finns det ännu inga exakta uppgifter om vilka metoder som andra medlemsstater i samma situation som Finland har planerat eller genomfört.

Skyddade kunder

Den snävaste definitionen som förordningen om försörjningstrygghet för gas möjliggör och som Finland använder sig av är sällsynt i en EU-omfattande jämförelse, och de flesta av medlemsstaterna har inkluderat en eller flera av de kategorier som avses artikel 2.5 i förordningen om försörjningstrygghet för gas i definitionen. Definitionernas räckvidd och innehåll varierar. År 2017 tillämpade fem medlemsstater minimumdefinitionen och sju medlemsstater tillämpade en definition som innehöll alla tre ytterligare kategorier. Enbart de grundläggande samhällstjänsterna hade införts i definitionen i fem medlemsstater, och enbart fjärrvärme i två medlemsstater. Dessutom omfattade definitionen i två medlemsstater utöver hushållskunderna också både viktiga samhällsliga tjänster och små och medelstora företag, och i en medlemsstat grundläggande samhällstjänster och fjärrvärme utöver hushållskunderna. Den vanligaste kategorin som införts i definitionen var således grundläggande samhällstjänster. (Council of European Energy Regulators: Status Review on application of the Supply Standard foreseen in the Security of Supply Regulation. 17.10.2018. Svar från Bulgarien, Rumänien och Slovenien samt Malta, som inte omfattas av förordningen om försörjningstrygghet för gas, saknades.)

Till exempel i Sverige använder man en definition som motsvarar den aktuella definitionen i Finland och som endast omfattar hushållskunder. I Estland har man i definitionen infört företag som producerar värme för uppvärmning av bostäder och som inte kan använda annat bränsle än naturgas. I en del av medlemsländerna har man gjort ytterligare preciseringar till definitionen av de kategorier som förordningen om försörjningstrygghet för gas möjliggör. Till exempel i Tyskland omfattar definitionen utöver hushållskunder, även andra slutförbrukare som har anslutit sig till ett distributionsnät för gas och som omfattas av standardiserade belastningsprofiler, eller slutförbrukare som är anslutna till ett distributionsnät för gas och som tillhandahåller värme till hushållskunder, men endast i den mån som är nödvändig med tanke på värmeförsörjningen. Dessutom har man i Tyskland i definitionen infört de kategorier som avses i artikel 2.5b och c i förordningen om försörjningstrygghet för gas. I Irland har definitionen kompletterats så att den utöver hushållskunder och vissa små företag även omfattar sjukhus och vårdinrättningar, fängelser med hög säkerhetsnivå samt fjärrvärmesystem och samhällstjänster som den nationella tillsynsmyndigheten fastställt. I Danmark däremot bekräftar den nationella tillsynsmyndigheten årligen en gräns för gasförbrukningen, utgående från vilken man bestämmer vilka företag och tjänster som ska omfattas av definitionen. I definitionen ingår alla de tre ytterligare kategorierna

och genom förbrukningsgränsen säkerställs en gasförbrukning som motsvarar gränsvärdet på 20 procent i enlighet med förordningen om försörjningstrygghet för gas.

Med andra ord skiljer sig definitionerna som medlemsstaterna infört med stöd artikel 2.5 i förordningen om försörjningstrygghet avsevärt sinsemellan. Definitionerna av skyddade kunder har i stor utsträckning utformats utifrån medlemsstaternas nationella utgångspunkter.

6 Remissvar

Utlåtanden om utkastet till regeringens proposition begärdes mellan den 2 och den 30 augusti 2022 via Utlåtande.fi. Tidan för att lämna utlåtanden var exceptionellt kort på grund av att ärendet är så brådskande. Sammanlagt inkom 14 utlåtanden. Remissinstanserna ansåg att förslagen till ändringarna i regel var motiverade och ändamålsenliga. Dessutom stöddes förslaget om att ändringarna ska träda i kraft så snart som möjligt.

I flera av utlåtandena föreslogs att marknadsaktörernas tilläggsupplagringsskyldighet borde förtydligas. I två utlåtanden anmärktes dessutom att man i fråga om riktandet av tilläggsupplagringsskyldigheten istället för att fokusera på en beräkning som grundar sig på gasanvändningen genom historien borde beakta marknadsaktörernas eventuella omställning från gas till andra energikällor. Remissinstanserna bad också om ett förtydligande av huruvida tilläggsupplagringsskyldigheten kan uppfyllas med alternativa bränslen. I två utlåtanden påpekades att utifrån utkastet har följderna för marknadsaktörer som försummar lagringsskyldigheten varit oklara. Dessutom lyfte utlåtandena fram att de kostnader som propositionen medför för företagen borde bedömas noggrannare och att staten skulle kunna överväga åtgärder såsom incitament eller stöd för att tillräckligt stora bränslelager uppnås.

Med anledning av responsen från utlåtandena preciserades i propositionens motiveringar riktandet av marknadsaktörernas tilläggsupplagringsskyldighet som avses i 13 a §, som det föreslås att fogas till lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen. Till dessa delar förtydligades tilläggsupplagringsskyldigheten även för sådana aktörer som omfattas av den obligatoriska upplagringen enligt 10 §, och som på grund av minskningarna som avses i 11 § de facto inte har behövt uppfylla den obligatoriska upplagringen. Dessutom förtydligades tillämpningen av diverse bestämmelser i 6 kap. i lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen på tilläggsupplagringsskyldigheten enligt propositionen.

De föreslagna statliga åtgärderna såsom incitament och stöd inkluderades inte i propositionen eftersom systemet med obligatorisk upplagring av importerade bränsle inte heller tidigare har innehållit ekonomiska incitament. Övergången på Finlands gasmarknad från anskaffning av rörlingsgas till LNG-baserad gasanskaffning kommer i övrigt också att öka användningen av gaslagren på marknadsmässiga grunder. På grundval av detta antar man att den lagringsskyldighet som gäller Finland kommer sannolikt att uppfyllas på marknadsmässiga villkor. Detta håller redan på att ske för lagringsskyldigheten för vintern 2022–2023, även om den föreslagna tilläggsupplagringsskyldigheten inte ännu ens har trätt i kraft.

Livsmedelsindustriförbundet rf föreslog att i fråga om livsmedelsindustrin i definitionen av skyddade kunder i förslaget till ändring av naturgasmarknadslagen istället för att från storleken på företagen utgå från företagets betydelsefullhet som en avgörande faktor i tryggheten av samhällets funktion. Vad gäller detta ska beaktas att inkluderingen av livsmedelsindustrin i definitionen av skyddade kunder grundar sig på artikel 2.5a i förordningen om försörjningstrygghet för gas och är begränsad så att den rör små och medelstora företag. Dessutom påpekade Livsmedelsindustriförbundet rf att det utifrån utkastet var oklart vad man avser med oförmågan att övergå till andra energikällor som avses i den föreslagna 97 a § 1 mom. 1 punkten. I den fortsatta

beredningen preciserades propositionen vad gäller detta, på så vis att oförmågan till övergång ska basera sig på orsaker som är oberoende av företaget.

Till följd av responsen från utlåtandena preciserades även propositionens konsekvensbedömningar.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen

4 kap. Obligatorisk upplagring av naturgas

13 a §. Till lagen föreslås att man fogar en ny 13 a §, med vilken skyldigheten som följer av gaslagringsförordningen att lagra ytterligare naturgas verkställs. I enlighet med artikel 6c.1 i gaslagringsförordningen förpliktas de anläggningar för naturgasverk som avses i 10 § 1 och 2 punkten att ingå arrangemang med innehavare av underjordiska lagringsanläggningar eller andra marknadsaktörer med lagringsanläggningar som är belägna i sådana EU-medlemsstater som har underjordiska gaslager, med vilka det säkerställs att man per 1 november förfogar över en lagervolym som motsvarar minst 15 procent av den genomsnittliga gasförbrukningen i Finland under de senaste fem åren. Skyldigheten gäller för viss tid och är i kraft från och med vintern 2022–2023 fram till slutet av 2025. Tilläggsupplagringsskyldigheten kan verkställas antingen genom det närmaste underjordiska gaslagret i *Inčukalns* i Lettland eller i något annat underjordiskt gaslager som är verksamt inom det europeiska sammanlänkade naturgasnätet..

Det finns två möjliga undantag i anslutning till tilläggsupplagringsskyldigheten enligt huvudregeln i artikel 6c.1 i förordningen om försörjningstryggheten för gas. Om de tekniska begränsningarna inte medger ett system för att lagra gas som motsvarar minst 15 procent av gasförbrukning som föreskrivs om i artikel 6c och medlemsstaten har infört skyldigheten att lagra andra bränslen för att ersätta gasen, kan man undantagsvis uppfylla huvudregeln med en likvärdig skyldighet att lagra andra bränslen än gas. I enlighet med 11 § 3 mom. i lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen kan Försörjningsberedskapscentralen på ansökan av ett naturgasverk fastställa att skyldigheten att upplagra naturgas också kan fullgöras genom upplagring av ett sådant ersättande bränsle som garanterar motsvarande försörjningsberedskap. För Finlands del kan som teknisk begränsning anses att Finland får sin gas från det europeiska sammanlänkade naturgasnätet enbart via en gasledning, Balticconnector. Om gasledningen i fråga får ett tekniskt fel eller om försörjningen via ledningen av någon annan orsak förhindras, avbryts tillgången till rörledningsgas i Finland i sin helhet. Dessutom kan det ses som en risk att någon annan aktör redan har bokat den kapacitet som kan användas via ledningen. Vad gäller detta bör man också observera att lagringsskyldigheten enligt artikel 6c.1 uttryckligen gäller rörledningsgas, och att det i detta avseende inte är relevant att ersätta de tekniska begränsningarna med en flytande LNG-terminal (FSRU). Således är Finlands möjligheter att uppfylla skyldigheten att lagra gas som motsvarar minst 15 procent av gasförbrukningen i enlighet med huvudregeln förknippad med tekniska begränsningar och undantaget enligt artikel 6c.1 kan anses vara tillämpligt på Finland.

För det andra ska medlemsstaterna enligt den nya artikel 6c.5 i förordningen om försörjningstrygghet för gas säkerställa att lagringsvolymerna motsvarar minst det årliga nyttjandet av lagringskapaciteten under de föregående fem åren som de har tillgång till och som är belägna i medlemsstater, där den aggregerade kapaciteten hos alla underjordiska gaslagringsanläggningar är större än den berörda medlemsstatens årliga gasförbrukning. Alternativt ska man påvisa att en lagringskapacitet likvärdig med lagringsvolymen i fråga har bokats. Om det kan påvisas att lagringskapacitet likvärdig den aktuella lagringsvolymen har bokats, ska huvudbestämmelsen

som avses i artikel 6c.1 tillämpas. Oberoende av lagringsskyldigheten på 15 procent i 1 punkten anses undantaget göra det möjligt att lagra en mindre mängd i ett underjordiskt gaslager, om det motsvarar den genomsnittliga förbrukningen av lagringskapaciteten under de fem senaste åren. Det anses i synnerhet vara fråga om lagring av naturgas, varvid undantaget i artikel 6c.1 om att utnyttja obligatoriska upplag för andra bränslen än gas inte kan beaktas. Artikel 6c.5 ska dock inte leda till en situation där marknadsaktörerna samtidigt är skyldiga både att boka lagringskapacitet enligt punkt b och att uppfylla lagringsskyldigheten enligt artikel 6c.1. På grund av formuleringen i artikel 6c.5 i gaslagringsförordningen kan man således anse att en medlemsstat kan tillämpa lagringsskyldigheten på det sätt som den föreskrivs i antingen artikelns 1 eller 5 punkt, enligt vilken av dem som medför medlemsstaten en minde volym för lagringsskyldigheten.

Det föreslås att Försörjningsberedskapscentralen ska få i uppgift att fastställa den årliga totala volymen som skyldigheten att lagra gas som gäller Finland omfattar, så att beräkningen baseras på den av modellerna som presenterats tidigare som är mera förmånlig. Det årliga valet mellan alternativen gör det möjligt att vid behov byta den valda beräkningsmodellen till ett annat alternativ under senare år.

Den genomsnittliga gasförbrukningen på 15 procent som skyldigheten grundar sig på räknas som ett glidande medelvärde så att den genomsnittliga sammanlagda förbrukningen av naturgas under de fem år som föregår vart och ett av åren tas i beaktande när lagringsvolymerna för året i fråga räknas ut. Ett motsvarande glidande medelvärde används när man räknar ut skyldigheten som grundar sig på den lagringsvolym som avses i artikel 6c.5. Då tar man i enlighet med formuleringen i punkten i beaktande också sådana kalenderår, under vilka finländska naturgasverk inte har använt underjordiska gaslager. I beräkningen beaktas inte statens säkerhetsupplag eller förbrukning utanför distributionsnätet, eftersom lagringsarrangemangen gäller rörledningsgas som lagrats i underjordiska lager.

Det föreslås att lagringsskyldigheten fördelas mellan marknadsparterna i förhållande till respektive parters gasförbrukningsandelar. Grunden för fördelningen är likvärdig med den volym av den obligatoriska upplagringen per naturgasverk som föreskrivs i 11 § i lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen. För detaljförsäljarnas del skulle skyldigheten gälla de egna kundernas gasförbrukning. Såsom vid beräkningen av Finlands sammanlagda lagringsskyldighet enligt artikel 6c.1 som presenterades ovan, föreslår man att marknadsparternas andelar ska räknas som ett glidande medelvärde utifrån förbrukningen under de fem år som föregår vart och ett av åren. Användningen av ett glidande medelvärde beaktar effekten av den minskade användningen av naturgas när man räknar ut skyldigheten att lagra ytterligare gas.

Med naturgasverk avses gasanvändare (inklusive industrin) som är anslutna till ett överföringsnät samt detaljförsäljare av gas när det handlar om distributionsnätet som är i enlighet med 1 och 2 punkten i 10 § i lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen. Således föreslås skyldigheten riktas till aktörer som i enlighet med 10 § omfattas av obligatorisk upplagring, inklusive de aktörer som på grund av minskningarna som föreskrivs i 11 § de facto inte har varit skyldiga att genomföra obligatorisk upplagring. Tilläggsupplagringsskyldigheten bör således också omfatta naturgas som används eller som sålts för att användas i industriell produktion och som annars med stöd av 11 § 2 mom. dras av från naturgasverkens lagringsskyldighet. Med industriell produktion avses den för industriärläggningarna nödvändiga produktionen av el och värmeenergi samt hjälp- och råvaruanvändningen av naturgas. Med lagändringen föreslår man inte en utvidgning av den obligatoriska upplagringen enligt 4 kap. i lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen. Därmed föreslås att de marknadsaktörer som med stöd av 11 § befriats från upplagringsskyldigheten endast ska vara skyldiga att genomföra den föreslagna tilläggsupplagringsskyldigheten som avses i 13a §, och som man utöver i naturgasens fall också

enligt gaslagringsförordningen kan genomföra med alternativa bränslen som har en motsvarande energivolym.

Med slutförbrukare i överföringsnätet avses en näringsidkare som förbrukar och levererar naturgas på ett driftställe som är anslutet till ett överföringsnät. Med detaljförsäljare avses näringsidkare som bedriver detaljförsäljning av naturgas via en distributionsnätsinnehavares distributionsnät direkt till slutförbrukarna. I enlighet med den obligatoriska upplagringen av importerade bränslen är inte heller till exempel små värmebolag som använder naturgas och som är anslutna till ett distributionsnät lagringsskyldiga, eftersom de enligt 3 § 28 punkten i naturgasmarknadslagen ska betraktas som slutförbrukare som köper naturgas för eget bruk för att med den producera energi till sina kunder (RP 158/2021 rd). Då är det den detaljförsäljare som värmebolaget köper naturgasen av som sköter lagringsskyldigheten. Liksom 10 § i lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen ska den föreslagna skyldigheten att lagra ytterligare bränsle inte heller gälla importörer. Eftersom importen av naturgas inte längre grundar sig på ett importmonopol kan det bli utmanande att rikta skyldigheten till importörerna.

Enligt 10 § 1 punkten i lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen avses i denna lag med naturgasverk en näringsidkare som använder naturgas på ett driftställe som är anslutet till ett överföringsnät. Således rör skyldigheten att lagra ytterligare gas inte en näringsidkare som har slutat använda naturgas. I situationer som denna bedömer man näringsidkarens skyldighet att lagra ytterligare gas på basis av tillämpningspraxisen som gäller den obligatoriska upplagringen som avses i 10 § i lagen.

Dessutom föreslår man i 3 mom. i paragrafen att den lagringsskyldige marknadsparten på det sätt som presenteras ovan också ska kunna föra över skyldigheten att lagra ytterligare gas på en annan aktör, till exempel en avlastare. För överföringen bör man söka om godkännande av Försörjningsberedskapscentralen. Då skulle lagringen ske på det lagringsskyldiga naturgasverkets räkning och på dess ansvar. Det lagringsskyldiga naturgasverket skulle kunna påvisa att det har bindande rätt till lagringsvolymen som avses i lagringsskyldigheten.

I 4 mom. i paragrafen föreslås en bestämmelse om att skyldigheten att lagra ytterligare gas ska verkställas senast den 1 december, om verkställandet av skyldigheten att lagra ytterligare gas gäller ett underjordiskt gaslager på vilken man tillämpar artikel 6a.8 i förordningen om försörjningstrygghet för gas. Enligt bestämmelsen i fråga kan en medlemsstat som har underjordiska gaslager undantagsvis tillåtas uppnå fyllnadsmålet i enlighet med i 6a.1 senast den 1 december, om medlemsstaten på grund av de särskilda tekniska egenskaperna hos en eller flera underjordiska gaslagringsanläggningarna på dess territorium, till exempel exceptionellt låg inlagringstakt, inte klarar av att uppnå målet senast den 1 november så som det avses i huvudregeln. Medlemsstaten i fråga ska underrätta kommissionen senast den 1 november och ange skälen till förseningen.

Dessutom föreslås att man i 5 mom. i paragrafen föreskriver om att skyldigheten att lagra ytterligare gas inte ska gälla under den tid som artikel 6a.9 i förordningen om försörjningstrygghet för gas tillämpas, enligt vilken fyllnadsmålet enligt artikel 6a.1 inte tillämpas om, och så länge som kommissionen har tillkännagett en kris på regional nivå eller unionsnivå i enlighet med artikel 12 i förordningen om försörjningstrygghet för gas. Kommissionen får utlysa en nödsituation på regional nivå eller unionsnivå på begäran av en sådan nationell behörig myndighet som har tillkännagett en kris i enlighet med artikel 11.

5 kap. **Användning av och tillsyn över obligatoriska upplag**

16 a §. Till lagen föreslås att det fogas en ny paragraf som preciserar förfarandena för den tidsbundna skyldigheten att lagra ytterligare gas.

I 1 mom. i paragrafen föreskriver man om skyldigheten för de lagringsskyldiga naturgasverken som omfattas av tilläggsupplagringskyldigheten att lämna in en anmälan om tilläggsupplagring till Försörjningsberedskapscentralen inom den tid som fastställs av Försörjningsberedskapscentralen. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar skyldigheten i 15 § 1 mom. om att göra en anmälan om obligatorisk upplagring, och till dessa delar kompletterar anmälan om lagringen av ytterligare gas den redan befintliga skyldigheten.

Eftersom syftet med gaslagringsförordningen är att säkerställa att gaslagren fylls uttryckligen för att förbrukas och inte för att upprätta permanenta gaslager som kan jämföras med de obligatoriska upplagen, ska man flexibelt kunna ta i bruk lagren. Således föreslår man att ett naturgasverk under tiden från den 1 november till den 30 april får använda lagrad naturgas som omfattas av skyldigheten att lagra ytterligare gas, samt det obligatoriska upplaget som fastställs i 11 § om man har dragit av det obligatoriska upplaget från skyldigheten att lagra ytterligare gas. Under den tiden tillämpar man inte på naturgasverkets lager i fråga i 16 § 1 och 2 mom., där man föreskriver om förbudet mot underskridning som regel när det handlar om de obligatoriska upplagen samt om Försörjningsberedskapscentralens möjlighet att på ansökan bevilja tillstånd till underskridning. Dessutom föreslås att man föreskriver om att naturgasverken inom den tid som Försörjningsberedskapscentralen fastställt måste underrätta om deras användning av det lager som omfattas skyldigheten att lagra ytterligare gas och användningen av det obligatoriska upplaget. Föreskriften om undantaget rörande användningen av obligatoriska upplag av naturgas är nödvändig för att Finland ska kunna tillämpa undantagsbestämmelsen i det andra stycket i artikel 6c.1 i förordningen om försörjningstrygghet för gas och undvika dubbel upplagringskyldighet.

Närmare bestämmelser om innehållet i anmälan om ytterligare anmälan enligt den föreslagna 16 a § 1 mom. och anmälan om användning av lager enligt den föreslagna 2 mom. utfärdas genom statsrådets förordning. I detta avseende föreslås att det till 16 a § 4 mom. fogas ett betydande att utfärda förordning.

Till 3 mom. i paragrafen föreslås en bestämmelse, enligt vilken man på tilläggsupplagringskyldigheten tillämpar bestämmelserna om användningen av och tillsynen över obligatoriska upplag i 14 §, 15 § 2 mom. samt 16 § 3 mom. Således föreslås det att på det på tilläggsupplagringen tillämpas Försörjningsberedskapscentralens uppgift enligt 14 § om att utöva tillsyn över upplagen och användningen av dem samt Försörjningsberedskapscentralens rätt till information enligt 15 § 2 mom. Eftersom lagringsarrangemangen enligt huvudbestämmelsen i artikel 6c.1 i förordningen om försörjningstrygghet för gas gäller underjordiska gaslager som är belägna i en annan medlemsstat, kan Försörjningsberedskapscentralens rätt enligt 15 § 3 mom. att få tillträde till de ställen där de obligatoriska upplagen finns inte med tanke på den tidsbundna tilläggsupplagringskyldigheten regleras genom nationell lagstiftning.

Enligt 3 mom. i paragrafen föreslås att man på tilläggsupplagringskyldigheten tillämpar utöver bestämmelserna i 20 § i kapitel 6 om Försörjningsberedskapscentralens möjlighet att befria en lagringsskyldig från upplagringskyldigheten, också kapitlets bestämmelser i 21 § om myndigheternas rätt till information, om sökande av ändring i 22 § och om följder i 23 §. I fråga om tilläggsupplagringskyldigheten tillämpar man däremot inte 17 § i lagen, i och med att importörerna inte omfattas av lagringsskyldigheten, och 19 § om arrangemang om delegering av skyldigheten, då tilläggsupplagringskyldigheten i enlighet med huvudregeln i artikel 6.1 i den nya

förordningen uttryckligen gäller lagringsarrangemang med innehavare av underjordiska lagringsanläggningar eller andra marknadsparter som är belägna i en medlemsstat som har underjordiska gaslager.

Enligt 20 § i lagen kan Försörjningsberedskapscentralen av särskilda skäl på ansökan helt eller delvis befria en lagringsskyldig från upplagringsskyldigheten. När Försörjningsberedskapscentralen medger befrielse kan den meddela närmare föreskrifter om villkoren för användning av det obligatoriska upplaget. Eftersom lagringsskyldigheten enligt den nya artikel 6c i förordningen om försörjningstrygghet för gas riktar sig till Finland i egenskap av medlemsstat, kan Försörjningsberedskapscentralen på basis av bestämmelsen 16 a § antingen helt eller delvis befria naturgasverk från upplagringsskyldigheten om Finlands lagringsskyldighet redan har uppfyllts på marknadsmässiga grunder eller på andra sätt under lagringsperioden.

7.2 Naturgasmarknadslagen

42 §. Leveransskyldighet för partiförsäljare av naturgas. Det föreslås att bestämmelsen i 42 § i naturgasmarknadslagen om leveransskyldighet för partiförsäljare av naturgas upphävs som onödigt efter att Rysslands importmonopol på att leverera rörledningsgas till Finland avbröts i maj 2022. Enligt bestämmelsen kan en partiförsäljare som har betydande marknadsinflytande i överföringsnätet på jämlika och icke-diskriminerande villkor leverera naturgas som de anskaffat till Finland via en sammanlänkning med naturgasnätet i Ryssland till detaljförsäljare för leverans via distributionsnäten. Strukturen på partimarknaden för naturgasen och dess anskaffningskällor kommer att förändras avsevärt när det blir möjligt att leverera naturgas via en stor LNG-terminal. I fortsättningen kan Finland täcka sin förbrukning av naturgas från flera leveranskällor, också i det fall att leveransen av rörledningsgas från Ryssland till Finland inleds på nytt. När marknadsstrukturen förändras kan man slopa specialregleringen inom partimarknaden för rörledningsgas. I fortsättningen ska man tillämpa konkurrenslagen (948/2011) på regleringen av konkurrensen på partimarknaden för naturgas.

17 kap. Särskilda bestämmelser

97 a §. Skyddade kunder. Det föreslås att en ny 97 a § fogas till lagen, där man som skyddade kunder enligt artikel 2.5 i förordningen om försörjningstrygghet för gas utöver hushållskunder som är anslutna till ett distributionsnät, definierar 1) till ett distributionsnät för naturgas anslutna små och medelstora företag inom livsmedelsindustrin, om de inte kan byta ut naturgasen mot andra bränslen eller energikällor, samt 2) till ett distributions- eller överföringsnät för naturgas anslutna tjänster som är knutna till hälso- och sjukvård, väsentlig social omsorg, nödsituationer, säkerhet, utbildning eller offentlig förvaltning.

Företag eller tjänster som avses i punkterna 1 och 2 får inte tillsammans motsvara mer än 20 procent av den totala slutliga, nationella förbrukningen av naturgas per år.

Försörjningsnormen för gas enligt artikel 6 i förordningen om försörjningstrygghet för gas är till sin form förpliktande. Enligt den ska en medlemsstat kräva att naturgasföretag, som den identifierar, vidtar åtgärder för att säkerställa gasförsörjning till skyddade kunder i de lägen som artikeln i fråga fastställer närmare. För att man de facto ska kunna trygga gasförsörjningen till skyddade kunder ska definitionen hållas så begränsad som möjligt och endast de aktörer som är nödvändiga inkluderas i den. Således föreslås att gruppen skyddade små och medelstora företag begränsas till de företag inom livsmedelsindustrin som deltar i genomförandet av matförsörjningen, eftersom dessa har en kritisk roll i tryggandet av Finlands försörjningsberedskap. Dessutom föreslås att definitionen av skyddade kunder endast omfattar små och medelstora företag inom livsmedelsindustrin som på grund av orsaker som inte beror på företagen inte kan övergå

till andra bränslen eller energikällor än naturgas. Med små och medelstora företag avses i detta sammanhang företag enligt kommissionens rekommendation av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag (EGT L 124/36 20.5.2003). Definitionen omfattar alltså företag som har färre än 250 anställda och vars årliga omsättning är högst 50 miljoner euro eller balansomsättning högst 43 miljoner euro.

Den nya kategorin av skyddade kunder som avses i 97 a § 1 mom. 2 punkten föreslås omfatta tjänster som är knutna hälso- och sjukvård, väsentlig social omsorg, nödsituationer, säkerhet, utbildning eller offentlig förvaltning och som är anslutna till ett distributions- eller överföringsnät för naturgas. Definitionen grundar sig på kategori b i artikel 2.5 i förordningen om försörjningstrygghet för gas (en grundläggande samhällstjänst, förutsatt att den är ansluten till ett distributions- eller överföringsnät för gas), och har kompletterats med definitionen av en grundläggande samhällstjänst i artikel 2.4. Den föreslagna 97 a § 1 mom. 2 punkten iakttar de begrepp som används i den finskspråkiga versionen av förordningen. Vad gäller detta finns det i artikel 2.4 i förordningen om försörjningstrygghet för gas en betydande skillnad i den svenskspråkiga versionen, där grundläggande samhällstjänster bland annat ska omfatta räddning och den offentliga sektorn. De andra språkversionerna av förordningen motiverar dock att man för termerna iakttar den finskspråkiga versionen av förordningen.

Man ska underrätta kommissionen om definitionen av skyddade kunder i enlighet med artikel 6 i förordningen om försörjningstrygghet för gas. Dessutom ska kommissionen underrättas om de skyddade kundernas årliga gasförbrukning samt om den procentuella andelen av förbrukningsvolymerna i fråga av den slutliga förbrukningen av gas per år. Vad gäller kategorierna i de nya 97 a § 1 mom. 1 och 2 punkten ska preciseras hur stor andel av gasförbrukningen som är likvärdig med den andel gas som kunderna som hör till kategorierna förbrukar, samt procentandelen av den årliga slutliga gasförbrukningen för var och en av dessa kundgrupper. Genom skyldigheten i fråga övervakar man att definitionen av skyddade kunder som avses i förordningen om försörjningstrygghet för gas efterlevs, men å andra sidan behövs informationen också för att säkerställa det unionsomfattande samarbetet och genomförandet av krisåtgärder. Med anmälingsskyldigheten skyddas således också unionens verksamhet på gasmarknaden och samarbetet med att trygga försörjningen av gas. Dessutom kan det med tanke på förutsägbarheten och rättssäkerheten anses vara viktigt att leveransskyldiga naturgasföretag, samt företag och tjänsteleverantörer som omfattas av definitionen av skyddade kunder, har klart för sig vilka aktörer som omfattas av definitionen. På denna punkt föreslås att man föreskriver om att Försörjningsberedskapscentralen fastställer vilka företag och tjänsteleverantörer som omfattas av definitionen av skyddade kunder. För närvarande har Försörjningsberedskapscentralen i ett brev närmare definierat vad som avses med hushållskunder, men när det gäller rättsskyddet för företag och tjänsteproducenter anser man att det här förfarandet inte i fortsättningen är tillräckligt. Där emot ska beslutet genom vilket Försörjningsberedskapscentralen bekräftar de företag och tjänster som hör till skyddade kunder betraktas som ett förvaltningsbeslut, som kan överklagas enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden (2019/808). Dessutom kan man i uppgifterna om förbrukningsställe i naturgasens datahub-system inkludera uppgifter som förtydligar till vilken kategori användaren i fråga hör i definitionen av skyddade kunder.

Förordningen om försörjningstrygghet för gas förutsätter dessutom att den behöriga myndigheten ska specificera de naturgasföretag som den enligt artikel 6.1 i förordningen förpliktar att genomföra åtgärder för att trygga gasförsörjningen till skyddade kunder. Vilka dessa företag är fastställs i den förebyggande åtgärdsplanen som avses i förordningen om försörjningstrygghet för gas och som Försörjningsberedskapscentralen som behörig myndighet är skyldig att utarbeta. På den punkten föreslås inga ändringar.

7.3 Lag om tryggnade av försörjningsberedskapen

6 §. Till paragrafens 1 mom. föreslås att det fogas en ny 6 punkt, där man föreskriver att Försörjningsberedskapscentralen ska sköta den nationella behöriga myndighetens uppgifter, vilka föreskrivs om i förordningen om försörjningstrygghet för gas.

Försörjningsberedskapscentralen ska betraktas som en statlig inrättning (RP 105/1992 rd). Enligt 119 § 2 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. I förordningen om försörjningstrygghet för gas föreskrivs att det är den behöriga myndighetens uppgift att bland annat tillkännage en krisnivå enligt artikel 11. I värsta fall kan den behöriga myndigheten tillkännage en krissituation där man måste använda andra än marknadsbaserade metoder för att trygga gasförsörjningen till skyddade kunder. Dessutom kan den behöriga myndigheten i motiverade fall avvika från krisplanen och vidta andra åtgärder. Dessa uppgifter kan anses omfatta betydande utövning av offentlig makt.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Genom statsrådets förordning föreslås närmare föreskrifter om innehållet i lagringsanmälan och anmälan om användning av lager enligt 16 a § som det föreslås att fogas till lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen. I detta avseende föreslås att det till 16 a § fogas ett bemyndigande att utfärda förordning. Vad gäller lagringsanmälan är motsvarande bestämmelse om obligatorisk upplagring inkluderad i 5 § i statsrådets förordning om obligatorisk upplagring av importerade bränslen (1071/1994) som utfärdats med stöd av 15 § 1 mom. i lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen.

9 Ikraftträdande

Eftersom skyldigheten att lagra ytterligare gas enligt gaslagringsförordningen tillämpas redan vintern 2022–2023, föreslås att lagändringarna träder i kraft så snart som möjligt.

De 13 a och 16 a § som man föreslår att ska fogas till lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen är avsedda att gälla under giltighetstiden för den tidsbundna kompletteringen till förordningen om försörjningstrygghet för gas. Bestämmelserna som föreslagits gäller således fram till utgången av 2025.

10 Förhållande till andra propositioner

10.1 Samband med andra propositioner

Riksdagen behandlar inga andra propositioner som är beroende av denna proposition eller vice versa.

10.2 Förhållande till budgetpropositionen

Kostnaderna för den utvidgade definitionen av skyddade kunder och Försörjningsberedskapscentralens ökade antal uppgifter täcks från försörjningsberedskapsfonden, som enligt lagen om tryggnade av försörjningsberedskapen (1390/1992) står utanför statsbudgeten. Propositionen anses således inte ha några konsekvenser för budgeten.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Man anser att lagringsarrangemangen som avses i gaslagringsförordningen kan ha konsekvenser för näringsfriheten enligt 18 § i grundlagen, som skyddar vars och ens rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon fritt valt, samt egendomsskyddet enligt 15 § i grundlagen. Begränsningarna av de grundläggande fri- och rättigheterna som tillåts ska grunda sig på lag och vara noga avgränsade och tillräckligt noggrant definierade. Det ska finnas en godtagbar grund för att begränsa de grundläggande fri- och rättigheterna och begränsningen ska basera sig på ett vägande samhälleligt behov. Begränsningarna ska följa proportionalitetsprincipen och vara nödvändiga på så sätt att målen inte kan uppnås med metoder som innebär mindre ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna. Dessutom ska tillräckliga arrangemang för rättsskyddet säkerställas (GrUU 25/1994 rd).

Den obligatoriska upplagringen har ansetts uppfylla förutsättningarna för en begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna i och med att den är exakt och noga avgränsad till de definierade verksamhetsutövarna och exakt och noga avgränsad enligt beräkningsformeln som fastställts i lagen. Den obligatoriska lagringen baserar sig också på ett vägande samhälleligt behov av beredskap inför kris- och störningssituationer samt av att trygga verksamhetsförutsättningarna för samhället, individerna och näringslivet i sådana situationer. Dessutom har den obligatoriska lagringen ansetts stå i proportion till kvaliteten och räckvidden av de lagringsskyldigas verksamhet (RP 158/2021).

På motsvarande sätt skulle tilläggsupplagringsskyldigheten i den aktuella propositionen exakt och noga avgränsat rikta sig till de naturgasverk som definieras i 13 a § som det föreslås att fogas till lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen i enlighet med den föreslagna beräkningsformeln. Propositionen grundar sig på ett vägande samhälleligt behov som utöver tryggheten av verksamhetsförutsättningarna för samhället, individerna och näringslivet, även grundar sig på det rådande exceptionella krisläget på energimarknaden. Skyldigheterna i propositionen är nödvändiga i och med att de grundar sig på EU-rättslig reglering som är bindande, och man strävar efter att hålla deras effekter på naturgasanläggningarna så liten som möjligt genom att utnyttja undantagen vad gäller den huvudsakliga lagringsskyldigheten som nämns i förordningen. Skyldigheten som föreslagits är också tidsbegränsad till sin natur. I 22 § i lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen föreskrivs dessutom om rättskyddsmetoder som riktar sig till den obligatoriska upplagringen och som man också föreslår att ska tillämpas på lagringsarrangemangen som avses i gaslagringsförordningen.

Utöver lagringsarrangemangen kan en utvidgning av definitionen av skyddade kunder anses ha indirekta effekter på marknadsaktörernas näringsfrihet och egendomsskydd. Enligt artikel 6 i förordningen om försörjningstrygghet för gas ska den behöriga myndigheten kräva att naturgasföretag, som den identifierar, vidtar åtgärder för att säkerställa gasförsörjning till medlemsstatens skyddade kunder i de situationer som har fastställts i förordningen. Den föreslagna ändringen har konsekvenser för skyldighetens storlek när antalet skyddade kunder ökar. Förslaget anses vara exakt och noga avgränsat eftersom definitionen är begränsad till små och medelstora företag inom livsmedelsindustrin som är anslutna till ett distributions- eller överföringsnät för naturgas och som inte kan övergå till ett annat bränsle eller en annan energikälla än naturgas, samt tjänster knutna till hälso- och sjukvård, väsentlig social omsorg, nödsituationer, säkerhet, utbildning eller offentlig förvaltning och som är anslutna till ett distributions- eller överföringsnät för naturgas. Den föreslagna utvidgningen av definitionen grundar sig på ett vägande samhälleligt behov av att trygga verksamhetsförutsättningarna för företag och tjänster som är centrala med tanke på försörjningsberedskapen och samhällets funktion. Begränsningen av naturgasaktörernas näringsfrihet och egendomsskydd kan anses överensstämma med proportional-

itetsprincipen, medan definitionen av skyddade kunder fortsätter att vara begränsad och omfattar endast de aktörer som är nödvändiga med tanke på det ovan nämnda målet. Gasförsörjningen till skyddade kunder säkerställs av naturgasföretagen i enlighet med försörjningsnormen i artikel 6 i förordningen om försörjningstrygghet för gas, varvid motsvarande mål inte kan uppnås med metoder som innebär mindre ingrepp i dessa rättigheter.

Med stöd av vad som anförts ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Eftersom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/1032 om ändring av förordningarna (EU) 2017/1938 och (EG) nr 715/2009 vad gäller gaslagring samt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1938 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010 innehåller bestämmelser som föreslås bli kompletterade genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om temporär ändring av lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas temporärt till lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen (1070/1994)
nya 13 a och 16 a § som följer:

4 kap.

Obligatorisk upplagring av naturgas

13 a §

Naturgasverk som avses i 10 § 1 och 2 punkten är skyldiga att årligen senast den 1 november fullgöra sin andel av den lagringsskyldighet i fråga om naturgas som avses i artikel 6c om lagringsavtal och mekanism för bördefördelning i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1938 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010, nedan *gasförsörjningsförordningen*, och som gäller Finland (*tilläggsupplagringsskyldighet*).

Försörjningsberedskapscentralen fastställer årligen senast den 30 april den upplagringsmängd som Finlands upplagringsskyldighet omfattar samt naturgasverkens tilläggsupplagringsskyldighet. Ett naturgasverks tilläggsupplagringsskyldighet beräknas enligt följande formel: Finlands upplagringsskyldighet × naturgasverkets användning och detaljförsäljning av naturgas / Finlands totala naturgasförbrukning. I formeln beräknas naturgasverkets användning och detaljförsäljning av naturgas utifrån samma år som Finlands upplagringsskyldighet, och Finlands totala naturgasförbrukning beräknas i enlighet med artikel 6c.1 första stycket sista meningen i gasförsörjningsförordningen utifrån samma år som Finlands upp-lagringsskyldighet. I en situation som avses i artikel 6c.1 andra stycket i gasförsörjningsförordningen avdras från ett naturgasverks tilläggsupplagringsskyldighet energimängden i ett sådant obligatoriskt upplag som fastställts för naturgasverket i enlighet med 11 §.

Försörjningsberedskapscentralen kan på ansökan besluta att en aktör som handlar för ett sådant naturgasverks räkning som avses i 1 mom. kan fullgöra tilläggsupplagringsskyldigheten. Naturgasverket ska då visa att det har bindande rätt till den lagringsvolym för naturgas som krävs enligt tilläggsupplagringsskyldigheten.

Tilläggsupplagringsskyldigheten ska verkställas senast den 1 december, om tilläggsupplagringsskyldigheten verkställs i en underjordisk gaslagringsanläggning på vilken artikel 6a.8 i gasförsörjningsförordningen tillämpas.

Tilläggsupplagringsskyldigheten gäller inte under den tid då artikel 6a.9 i gasförsörjningsförordningen tillämpas.

5 kap

Användning av och tillsyn över obligatoriska upplag

16 a §

Naturgasverk som avses i 10 § 1 och 2 punkten ska årligen inom en av Försörjningsberedskapscentralen utsatt tid till Försörjningsberedskapscentralen göra en anmälan om upplagring i fråga om tilläggsupplagringsskyldigheten.

Ett naturgasverk får mellan den 1 november och den 30 april använda upplagrad naturgas som omfattas av tilläggsupplagringsskyldigheten samt ett sådant obligatoriskt upplag som fastställts i enlighet med 11 §, om det obligatoriska upplaget har dragits av från tilläggsupplagringsskyldigheten. Under denna tid och i fråga om dessa upplag tillämpas inte 16 § 1 och 2 mom. på naturgasverket. Naturgasverket ska inom en av Försörjningsberedskapscentralen utsatt tid göra anmälan om användningen av upplag som omfattas av tilläggsupplagringsskyldigheten och användningen av obligatoriska upplag.

På tilläggsupplagringsskyldigheten tillämpas bestämmelserna i 14 §, 15 § 2 mom. och 16 § 3 mom. om användning av och tillsyn över obligatoriska upplag, bestämmelserna i 20 § om möjlighet för Försörjningsberedskapscentralen att befria en lagringsskyldig från upplagringsskyldighet, bestämmelserna i 21 § om myndigheters rätt att få uppgifter, bestämmelserna i 22 § om sökande av ändring och bestämmelserna i 23 § om påföljder.

Närmare bestämmelser om innehållet i den anmälan om upplagring som avses i 1 mom. och i den anmälan om användning av upplag som avses i 2 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till och med den 31 december 2025.

2.

Lag

om ändring av naturgasmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i naturgasmarknadslagen (587/2017) 42 § samt
fogas till lagen en ny 97 a § som följer:

17 kap.

Särskilda bestämmelser

97 a §

Skyddade kunder

Skyddade kunder enligt artikel 2.5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1938 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010 är utöver till ett distributionsnät för naturgas anslutna hushållskunder

1) till ett distributionsnät för naturgas anslutna små och medelstora företag inom livsmedelsindustrin, om de inte kan byta ut naturgasen mot andra bränslen eller energikällor, och

2) till ett distributions- eller överföringsnät för naturgas anslutna tjänster som är knutna till hälso- och sjukvård, väsentlig social omsorg, nödsituationer, säkerhet, utbildning eller offentlig förvaltning.

De i 1 mom. 1 och 2 punkten avsedda företagens och tjänsternas sammanlagda andel av den nationella årliga slutliga naturgasförbrukningen får uppgå till högst 20 procent.

Försörjningsberedskapscentralen fastställer vilka företag och tjänsteleverantörer som omfattas av definitionen av skyddade kunder.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (1390/1992) 6 § 1 mom. 5 punkten, sådan den lyder i lag 225/2008, och
fogas till 6 § 1 mom., sådant det lyder i lag 225/2008, en ny 6 punkt som följer:

6 §

Försörjningsberedskapscentralen har till uppgift att

5) i statens säkerhetsupplag hålla sådana material som är nödvändiga för uppnåendet av målen enligt 1 § och fullgörandet av de internationella avtalsförpliktelser som är bindande för Finland,

6) sköta de uppgifter som hör till den nationella behöriga myndigheten och som det föreskrivs om i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1938 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 20 oktober 2022

Statsminister

Sanna Marin

Näringsminister Mika Lintilä

1.

Lag

om temporär ändring av lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas temporärt till lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen (1070/1994)
nya 13 a och 16 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

Obligatorisk upplagring av naturgas

13 a §

Naturgasverk som avses i 10 § 1 och 2 punkten är skyldiga att årligen senast den 1 november fullgöra sin andel av den lagringsskyldighet i fråga om naturgas som avses i artikel 6c om lagringsavtal och mekanism för bördefördelning i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1938 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010, nedan gasförsörjningsförordningen, och som gäller Finland (tilläggsupplagringsskyldighet).

Försörjningsberedskapscentralen fastställer årligen senast den 30 april den upplagringsmängd som Finlands upplagringsskyldighet omfattar samt naturgasverkens tilläggsupplagringsskyldighet. Ett naturgasverks tilläggsupplagringsskyldighet beräknas enligt följande formel: Finlands upplagringsskyldighet × naturgasverkets användning och detaljförsäljning av naturgas / Finlands totala naturgasförbrukning. I formeln beräknas naturgasverkets användning och detaljförsäljning av naturgas utifrån samma år som Finlands upplagringsskyldighet, och Finlands totala naturgasförbrukning beräknas i enlighet med artikel 6c.1 första stycket sista meningen i gasförsörjningsförordningen utifrån samma år som Finlands upp-lagringsskyldighet. I en situation

som avses i artikel 6c.1 andra stycket i gasförsörjningsförordningen avdras från ett naturgasverks tilläggsupplagringssskyldighet energimängden i ett sådant obligatoriskt upplag som fastställts för naturgasverket i enlighet med 11 §.

Försörjningsberedskapscentralen kan på ansökan besluta att en aktör som handlar för ett sådant naturgasverks räkning som avses i 1 mom. kan fullgöra tilläggsupplagringssskyldigheten. Naturgasverket ska då visa att det har bindande rätt till den lagringsvolym för naturgas som krävs enligt tilläggsupplagringssskyldigheten.

Tilläggsupplagringssskyldigheten ska verkställas senast den 1 december, om tilläggsupplagringssskyldigheten verkställs i en underjordisk gaslagringsanläggning på vilken artikel 6a.8 i gasförsörjningsförordningen tillämpas.

Tilläggsupplagringssskyldigheten gäller inte under den tid då artikel 6a.9 i gasförsörjningsförordningen tillämpas.

5 kap

Användning av och tillsyn över obligatoriska upplag

16 a §

Naturgasverk som avses i 10 § 1 och 2 punkten ska årligen inom en av Försörjningsberedskapscentralen utsatt tid till Försörjningsberedskapscentralen göra en anmälan om upplagring i fråga om tilläggsupplagringssskyldigheten.

Ett naturgasverk får mellan den 1 november och den 30 april använda upplagrad naturgas som omfattas av tilläggsupplagringssskyldigheten samt ett sådant obligatoriskt upplag som fastställts i enlighet med 11 §, om det obligatoriska upplaget har dragits av från tilläggsupplagringssskyldigheten. Under denna tid och i fråga om dessa upplag tillämpas inte 16 § 1 och 2 mom. på naturgasverket. Naturgasverket ska inom en av Försörjningsberedskapscentralen utsatt tid göra anmälan om användningen av upplag som omfattas av tilläggsupplagringssskyldigheten och användningen av obligatoriska upplag.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

På tilläggsupplagringskyldigheten tillämpas bestämmelserna i 14 §, 15 § 2 mom. och 16 § 3 mom. om användning av och tillsyn över obligatoriska upplag, bestämmelserna i 20 § om möjlighet för Försörjningsberedskapscentralen att befria en lagringsskyldig från upplagringskyldighet, bestämmelserna i 21 § om myndigheters rätt att få uppgifter, bestämmelserna i 22 § om sökande av ändring och bestämmelserna i 23 § om påföljder.

Närmare bestämmelser om innehållet i den anmälan om upplagring som avses i 1 mom. och i den anmälan om användning av upplag som avses i 2 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till och med den 31 december 2025.

2.

Lag

om ändring av naturgasmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i naturgasmarknadslagen (587/2017) 42 § samt
fogas till lagen en ny 97 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

42 §

(upphävs)

Leveransskyldighet för partiförsäljare av naturgas

Partiförsäljare som har betydande marknadsinflytande i överföringsnätet ska på jämlika och icke-diskriminerande villkor leverera naturgas som de anskaffat till Finland via en sammanlänkning med naturgasnätet i Ryssland till detaljförsäljare för leverans via distributionsnäten (leveransskyldighet för partiförsäljare).

Gällande lydelse

För detta ändamål ska partiförsäljaren ha offentliga försäljningsvillkor och försäljningspriser för naturgas samt grunder för hur de bestäms. Försäljningsvillkoren får inte innehålla oskäligen villkor eller villkor som begränsar konkurrensen inom naturgashandeln.

Energimyndigheten kan bestämma att partiförsäljare ska leverera naturgas som avses i denna paragraf till detaljförsäljare för leverans till distributionsnäten på sådana villkor som anges i 1 mom.

Föreslagen lydelse

17 kap.

Särskilda bestämmelser

97 a §

Skyddade kunder

Skyddade kunder enligt artikel 2.5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1938 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010 är utöver till ett distributionsnät för naturgas anslutna hushållskunder

1) till ett distributionsnät för naturgas anslutna små och medelstora företag inom livsmedelsindustrin, om de inte kan byta ut naturgasen mot andra bränslen eller energikällor, och

2) till ett distributions- eller överföringsnät för naturgas anslutna tjänster som är knutna till hälso- och sjukvård, väsentlig social omsorg, nödsituationer, säkerhet, utbildning eller offentlig förvaltning.

De i 1 mom. 1 och 2 punkten avsedda företagens och tjänsternas sammanlagda andel av den nationella årliga slutliga naturgasförbrukningen får uppgå till högst 20 procent.

Försörjningsberedskapscentralen fastställer vilka företag och tjänsteleverantörer som omfattas av definitionen av skyddade kunder.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (1390/1992) 6 § 1 mom. 5 punkten, sådan den lyder i lag 225/2008, och
fogas till 6 § 1 mom., sådant det lyder i lag 225/2008, en ny 6 punkt som följer:

Gällande lydelse

6 §

Försörjningsberedskapscentralen har till uppgift att

1) utveckla samarbetet mellan den offentliga förvaltningen och näringslivet i frågor som gäller försörjningsberedskapen,

2) säkerställa funktionen hos sådana tekniska system som är livsviktiga med tanke på försörjningsberedskapen,

3) trygga kritisk varu- och tjänsteproduktion samt sådan produktion som stöder det militära försvaret,

4) sköta den obligatoriska upplagringen och skyddsupplagringen,

5) i statens säkerhetsupplag hålla sådana material som är nödvändiga för uppnåendet av målen enligt 1 § och fullgörandet av de internationella avtalsförpliktelser som är bindande för Finland.

Bestämmelser om Försörjningsberedskapscentralens andra uppgifter som är nödvändiga för tryggande av försörjningsberedskapen kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Föreslagen lydelse

6 §

Försörjningsberedskapscentralen har till uppgift att

1) utveckla samarbetet mellan den offentliga förvaltningen och näringslivet i frågor som gäller försörjningsberedskapen,

2) säkerställa funktionen hos sådana tekniska system som är livsviktiga med tanke på försörjningsberedskapen,

3) trygga kritisk varu- och tjänsteproduktion samt sådan produktion som stöder det militära försvaret,

4) sköta den obligatoriska upplagringen och skyddsupplagringen,

5) i statens säkerhetsupplag hålla sådana material som är nödvändiga för uppnåendet av målen enligt 1 § och fullgörandet av de internationella avtalsförpliktelser som är bindande för Finland,

6) sköta de uppgifter som hör till den nationella behöriga myndigheten och som det föreskrivs om i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1938 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010.

Bestämmelser om Försörjningsberedskapscentralens andra uppgifter som är nödvändiga för tryggande av försörjningsberedskapen kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

